№ 225 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 13 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ

1909

ԵՐԵՍՈՒՆԵՕԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 13 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ № 225

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Сергіевская ул., № 5.
կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Խմբագրատան տէլէֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզվով

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.

Տպարանի տէլէֆօն № 228.

Հերցենշտէյնի սպանութեան դատաքննութը Ֆինլանդիայում: Ծրագրից դուրս՝ ՄՈՒԼԷՆ-ԷԼԵԿՏՐԻԿ Տեսանելի են՝ Վիտէր, Բուլացէլ, նոյնպէս և Լարիչկին, Պօլօվնեվ
— ԳՈՐԾԸ — — ⊕ — — ԹԱՏՐՕՆՈՒՄ — → Ж ← և ուրիշներ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆ
Մ. ԵՒ Ի. ՄԱՆԴԼ
Մոսկվայից, յայտնում է ի գիտութիւն պ. պ. գնողների, որ, մինչև աւարտումը խանութի նոր շինութեան, որ գտնվում է Գոլովինսկի պրօսպեկտի և Բարեատինսկայա փողոցի անկիւնում, տուն Մ. Արամեանցի,
ԱՅԺՄԵԱՆ ԽԱՆՈՒԹԸ
(Գոլովինսկի պրօսպ., տ. Միրիմանովի, Փոխարքայի պալատի դիմաց)
ՈՒՆԻ ՊԱՏՐԱՍՏԻ ՀԱԳՈՒՍՏԵՂԷՆԻ
Վերջին նորութիւններ
ԳՆԵՐԸ ՉԱՓԱՒՈՐ ԵՆ
Նոր խանութի բացման մասին կը յայտարարվի առանձին։
(կ. ե. հ.) (առ.) 1077. 3—2

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ
Այսօր, երեքշաբթի, հոկտեմբերի 13-ին, տեղի կունենայ
ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅԹ
Երեկոյթին կը նուագէ լարանուագ երաժշտախումբը։
Ազդ.—Հետևեալ «Ընտանեկան երեկոյթը» հինգշաբթի, հոկտեմբերի 15-ին։
(առ.) 1083. 1—1

Հայուհեաց Որբանոցի Ընկերութեան Վարչութիւնը
յայտարարում է ի գիտութիւն, որ Որբանոցը, որը գտնվում էր Բէհբութեան փող., № 39,
ՏԵՂԱՓՈԽՎԵԼ Է
Վօզնեսենսկայա փողոց, № 26, որտեղ և խնդրում են ուղարկել անդամավճարները և նուիրատւութիւն։ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
(կ. ե.) (առ.) 1076. 2—2

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՈՒՆ
Զուբալովի անուան
Երեքշաբթի, հոկտեմբերի 13-ին
Տեղի կունենայ
ՎԵՐՋԻՆ ՀԱՆՐԱՄԱՏՉԵԼԻ
Նուագահանդէսը
Արքունական Թատրօնների նախկին երգիչ Բ. ԱՄԻՐՋԱՆԻ և ջութակահար ԴԱՒԹԵԱՆԻ, բարեհաճ մասնակցութեամբ տ. տ. Անդրօնիկօվայի, Նաւասարդեանի, Տէրեանի և պ. պ. Վարդիկեանցի և Միրաղեանի։
Մանրամասնութիւնները աֆիշայում։
Տոմսակները 5—50 կոպ. ծախվում են Ժողովրդական Թատրօնի կասսայում։
(առ.) (ա. օ.) 1072. 3—3

ԴԱՍՏԱՌՆԵՐ
ОБОИ
ԵՂԲ. ՏԱՐՆՕՊՕԼԻ
ՖԱԲՐԻԿԱՅԻ
Գտնվում է Կայսրութեան բոլոր մեծ քաղաքներում։
Բաժանմունք Թիֆլիսում—Գօլովինսկի պր., 21, Արտիստ. Ընկ. շինութ.
ԳՆԵՐԸ ՖԱԲՐԻԿԱՅԻՆ ԵՆ
(հ. շ. ե.) առ. 927. 0—14

ԲԺԻՇԿ
Գ. Յ. ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ
Ներքին եւ վիրաբուժական (խիրուրգ.) հիւանդութիւններ.
Ընդունելութիւնը (առաւօտեան ժ. 11—1. (երեկոյեան ժ. 5—7.
Երևանեան հրապարակ—Պուշկինսկ. փ., № 1.
(ա. օ.) (առ.) 1045. 100—7

ԱՐԴԻԱՑՈՒՄ

Ահա մի նոր խօսք, մի նոր լօզունգ, որ երիտասարդ-Թիւրքերը առաջ են քշում արդարացնելու համար իրանց պահանջը, թէ պէտք է վերացնել, ջնջել քրիստոնեայ ազգերի պատրիարքութիւնները, թողնելով պատրիարքներին՝ միայն իրաւունք զբաղվելու զուտ կրօնական և կղերական հարցերով։

Ինչ է արդիացումը։

Կ. Պօլսի «Հայրենիք» թերթը այսպէս է որոշում. «Արդիացումը ուրիշ բան չէ, բայց եթէ աշխարհական կարգ ու սարքի հաստատումն, զերծ ամեն կրօնական վաւերացումից կամ գոյնից»։

Ուրեմն արդիացումն ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ աշխարհականացումն (laisation) բոլոր հիմնարկութիւնների և հաստատութիւնների։

Անկասկած, ամեն մի ազգ կամ ժողովուրդ, որ օժտված է կուլտուրական յատկութիւններով, ձգտում է քաղաքակրթվել, առաջ ընթանալ, իր բոլոր ջանքերը պէտք է ուղղէ առ այն, որ աշխարհականացնէ իր գործերը, իր բոլոր կուլտուրական և քաղաքակրթական հաստատութիւնները։ Նոյն ձգտումը ունեն և բոլոր առաջադիմական, սահմանադրական պետութիւնները։

Թիւրքիան կամ թիւրքական կառավարութիւնը կամենում է ձգտել նոյն նպատակին և ընթանալ նոյն շաւղով։ Բայց նրա ձգտումը ոչ թէ անկեղծ ցանկութիւն է իրօղապէս աշխարհականացնելու մի երկիր, որ մինչև այժմ ունեցել է թէօկրատիական կառավարութիւն, ոչ թէ անկեղծ ցանկութիւն է ազատվելու թէօկրատիական խնամակալութիւնից, այլ միայն պատրուակ առաջ տանելու շօվինիստական ամենապախարակելի նպատակներ։

Երիտասարդ-Թիւրքերը շատ լաւ գիտեն, որ Ֆրանսիայի պէս մի կուլտուրական և յեղափոխական կեանքով հարիւր տարիներով ապրած երկիր հազիւ կարողացաւ իրագործել աշխարհականացումը կամ արդիացումը միայն մի քանի տարի առաջ։ Աշխարհականացումը կամ արդիացումը իրագործվեց Ֆրանսիայում մեծ յեղափոխութիւնից հարիւր տարի յետոյ միայն և իրագործվեց նրա համար, որ ամբողջ երկիրը հարիւր տարուց ի վեր պատրաստվում և ձգտում էր այդ նպատակին, տակաւ առ տակաւ ոչնչացնում էր թէօկրատիական սկզբունքները, պատրաստում էր հող, հարթում էր ճանապարհը՝ այդ մեծ ռէֆօրմը կատարելու համար։

Իսկ Թիւրքիա՞ն։

Միայն մի տարի է, որ Թիւրքիայում հրատարակվել է սահմանադրութիւն։ Յայտնի է, որ մինչև այդ օր Թիւրքիան կառավարվում էր թէօկրատիական, բռնապետական ուղղութեամբ։ Բացի սուլթանի կամքից, որ աղբիւր էր ամեն օրէնսդրութեան, օրէնքի մեկնաբանողն էր շէյխ-իւլ-իսլամն էր, պետութիւն և խալիֆայութիւն ամփոփված էին մի անձի մէջ՝ սուլթանի։

Երբ մի տարի առաջ հրատարակվեց սահմանադրութիւն, ոչ խալիֆայութիւնը ջնջվեց, ոչ հաստատվեց խալիֆայութիւնը պետութիւնից բաժանելու սկզբունքը, ոչ էլ շէյխ-իւլ-իսլամի օրէնքի մեկնաբան լինելու սկզբունքը ջնջվեց։ Ուրեմն թէօկրատիական սկզբունքը դեռ անսասան պահվեց Թիւրքիայում և շէյխ-իւլ-իսլամը դեռ շարունակվում է ճանաչվել դատաստանական իշխանութիւն։ Եւ դա շատ հասկանալի է. Թիւրք տարրի համար այն ակտը միայն նշանակութիւն ունի և պարտադիր է, որը վաւերացված է կրօնապէս։

Եւ ահա որտեղ են մեծամեծ անարդարութիւնը և ամենամեծ կեղծիքը։

Չը համարձակելով մտցնել աշխարհականացումն կամ արդիացումն տիրապետող տարրի մէջ, Թիւրքաց կառավարութիւնը կամենում է մտցնել այդ աշխարհականացումը միւս հպատակ ազգերի գործերի մէջ։

Եւ ոչ մի տարակոյս չը կայ, որ նրա նպատակը ոչ թէ աշխարհականացումն է, այլ այդ պատրուակի տակ հպատակ քրիստոնեայ ազգերի վայելած ներքին ինքնավարութեան իրաւունքները և արտօնութիւնները ջնջելն է և բոլոր այլազան, այլացեղ տարրերը ի մի ձուլելն է օսմանցիութեան մէջ։

Երբ մի պետութեան մէջ տիրող տարրը ինքն աշխարհականանալու, արդիանալու շաւղին մէջ չէ մտել և հնարաւորութիւն չունի նոյնիսկ մտնել մօտ ապագայում, ամենամեծ անարդարութիւն է պահանջել նոյնը միւս տարրերից, որոնք միայն կրօնական հանգամանքի տակ վայելում են աշխարհական և արդիական, ինքնակալական իրաւունքներ։ Այդ նշանակում է միայն ջնջել այդ իրաւունքները։

Մտցրէք նախ ձեր մէջ արդիացումն, յայտարարեցէք նախ, որ շ ա ր ի ա թ ն այլևս չէ աղբիւր օրէնքի, որ այլևս չըկայ շարիաթ, պահանջող՝ որ իսլամը աւելի մեծ իրաւունքներ ունենայ քան ոչ-իսլամը, և այն ժամանակ միայն դուք կը ստանաք իրաւունք պահանջել ու, որ Թիւրքիայի հպատակ ազգութիւնները հրաժարվեն իրանց ներքին ինքնավարութիւնից ազգային-եկեղեցական գործերի մէջ։

Այդ տեսակէտով մենք էլ «Հայրենիք» թերթի հետ միասին դատապարտում ենք մի հայ կուսակցութեան կնքած դաշնագիրը երիտասարդ-Թիւրքերի հետ, որովհետև այդ դաշնագիրը ոյժ է տալիս նրանց առաջ քշել իրանց շօվինիստական և համախլամական ձգտումները։

Հ. Առաքելեան

ԿԱՅՍՐԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ ԻՏԱԼԻԱ

Բէլֆօր, 9 հոկտեմբերի

Ժամը 9 և 25 րօպէին Կայսերական գնացքը հասաւ Պօն-Դ'Ռօս։ Թագաւորին ընդունեց ֆրանսիական պատգամաւորութեան, որ եկել էր ողջունելու Նորին Մեծութեանը։ Գնդապետ Գրիաշը, իբրև Ֆալիէրի ներկայացուցիչ, նրա անունից սրտագին ողջոյն յայտնեց Կայսրին և ցանկացաւ ուղեկցել Կայսրին գնացքով մինչև Բէլֆօր, որտեղից գնացքը ժամը 10 և 21 րօպէին առաջ շարժվեց։ (Հ. Գ.)

Տուրին, 9 հոկտեմբերի

Կայսերական գնացքին հանդիպելու համար սահմանի կայարանը գնաց յատուկ պատգամաւորութիւն գլուխ ունենալով գեն.-ադիւտանտ Բէրնէցցօյին՝ Իտալիայի Թագաւորի անունից Ցարին ողջունելու համար։

Ռուսաց դեսպան իշխ. Դօլգօրուկին և Պետերբուրգում պաշտօնավարող իտալական դեսպանը Կայսրին ուղեկցելու են մինչև Ռակօնիջի։

Եկան շատ բարձրաստիճան իտալացիներ։ (Հ. Գ.)

Ռակօնիջի, 9 հոկտեմբերի

Քաղաքումս շտապով վերջանում են վերջին պատրաստութիւնները։ Երկաթուղու կայարանը զարդարված է ռուսական և իտալական դրօշակներով և գորգերով։ Կայարանի մօտ շինված է յաղթական կամար։ Քաղաքում կենդանութիւն է տիրում։ Քաղաքապետը մի կոչ է հրատարակել ազգաբնակութեան համար, որի մէջ ասված է, որ հոկտ. 10-ին Կայսրը Ռակօնիջիի ցանկալի հիւրն է լինելու. քաղաքացիները հրաւիրվում են մասնակցել Կայսրի ընդունելութեանը, յիշելով ռուս ժողովրդի մեծահոգութիւնը, որի նաւաստիները, ոգևորված եղբայրական և բարեկամական զգացմունքներով, օգնեցին Հարաւային Իտալիայի ազգաբնակութեանը՝ Կալաբրիայի և Սիցիլիայի երկրաշարժի ժամանակ։ (Հ. Գ.)

Պետերբուրգ, 10 հոկտեմբերի

«Россія» լրագրում մի առաջնորդող յօդուած է տպված Կայսրի և իտալական Թագաւորի տեսակցութեան առիթով։

«Հէնց այն խաղաղասիրական բնաւորութիւնը,—ասում է լրագիրը,—որով համակված է ինչպէս ռուսական, այնպէս և իտալական կառավարութիւնների արտաքին քաղաքականութիւնը, ևս առաւել ուժեղացնում է ուրախալի դէպքի քաղաքական նշանակութիւնը, ցոյց տալով եւրօպական ժողովուրդներին Թագաւոր Կայսրի անդրդուելի կամքը՝ ամեն միջոցներով նպաստել եւրօպական խաղաղութիւնը պահպանելուն։ Ռուսաստանը և Իտալիան միշտ էլ փոխադարձ յարգանք և բարեկամութիւն են ունեցել։ Իտալական ժողովուրդը, ողջունելով Միապետների տեսակցութիւնը, ցնծագին արձագանքի կը հանդիպէ հանուր ռուս մարդկանց սրտերում, որոնք ձգտում են զարգացնել ու ամրապնդել այն բարեկամութիւնը, որ կապում է Ռուսաստանին Իտալիայի հետ»։ (Հ. Գ.)

Ռակօնիջի, 10 հոկտեմբերի

Ժամը 2 և 27 րօպէին Կայսերական գնացքով ժամանեց Թագաւորը։ (Հ. Գ.)

Հռօմ, 9 հոկտեմբերի

Առաւօտեան լրագիրները ոգևորութեամբ ողջունում են Թագաւորի գալուստը։ (Հ. Գ.)

Պետերբուրգ, 10 հոկտեմբերի

Կայսրի Իտալիայի Թագաւորին այցելելու առիթով, իտալական դեսպանատան հիւրասենեակում տեղի ունեցաւ իտալական գաղութի ընդունելութիւնը։ Թագաւորին ուղարկվեց մի հեռագիր, որի մէջ ասված է, որ իտալական գաղութը, խորապէս բաղդաւոր զգալով իրան Կայսրի այցելութիւնից իտալական Թագաւորին, ցանկութիւն է յայտնում, որպէսզի բարեկամական յարաբերութիւնները, զգացմունքները և համակրանքները, որոնք շաղկապում են Ռուսաստանին և Իտալիային միմեանց հետ, աճեն ապագայում ևս և դառնան սրտագին ու մտերմական։ (Հ. Գ.)

Մօդան, 10 հոկտեմբերի

Առաւօտեան ժամը 9 և 45 րօպէին եկաւ Կայսերական գնացքը։ Վագօն մտան ռուսաց դեսպանը և զինուորական գործակալը։ Տասն րօպէաչափ կանգնելուց յետոյ գնացքը դիմեց Բարդօնէկկիա։ (Հ. Գ.)

Բարդօնէկկիա, 10 հոկտեմբերի

Ժամը 10 և 55 րօպէին եկաւ Կայսերական գնացքը։ Պետերբուրգի իտալական դեսպան Մելէգարին և իտալական զինուորական պատգամաւորութիւնը մտան գնացքը՝ ողջունելու Կայսրին Թագաւորի անունից։

Ժամը 10 և 58 րօպէին գնացքը շարժվեց դէպի Ռակօնիջի, ուր կը հասնէ ցերեկվայ ժամը 2 և 35 րօպէին։ (Հ. Գ.)

Ֆլօրէնցիա, 10 հոկտեմբերի

Լրագիրները ողջունում են Կայսրի այցելութիւնը Իտալիա։ (Հ. Գ.)

Բօլօնիա, 10 հոկտեմբերի

Լրագիրները տպում են Կայսրի և Կայսերական Գերդաստանի պատկերները, նուիրում են ողջոյնի յօդուածներ։ (Հ. Գ.)

Հռօմ, 10 հոկտեմբերի

Կայսրի գալստեան առիթով հասարակական և բազմաթիւ մասնաւոր վարչական շինութիւններ զարդարված են դրօշակներով։ (Հ. Գ.)

Ռակօնիջի, 10 հոկտեմբերի

Գեղեցիկ եղանակ է։ Քաղաքը կենդանութիւն է ստացել։ Փողոցներով անցնում են բերդային արտիլերիայի զինուորական նուագախմբերը։ Ալպիական բերսալիէրները և հետևակը, որոնք նշանակված են Միապետներին ընդունելու համար, տեղեր գրաւեցին ճանապարհի երկու կողմերում կայարանից մինչև ամրոցը։ Պատւաւոր գունդը դրօշակով և նուագախմբով կանգնեց կայարանին կից, ուր ժամը 2-ին եկան քաղաքագլուխը, իշխանութիւնները և զինուորական բարձրաստիճան պաշտօնեաները։

Ժամը 2 և 18 րօպէին եկաւ Թագաւորը Ջիօլիտտիի, Տիտտօնիի, քաղաքացիական և զինուորական կաբինետների ուղեկցութեամբ։

Ժամը 2 և 27 րօպէին մօտեցաւ Կայսերական գնացքը։ Լսվեցին ռուսական ազգային օրհներգի հնչիւնները։ Պատւաւոր վաշտը կանգնեց պահակախմբի ձևով։ Քաղաքագլուխը ողջոյնի խօսքեր ասաց Կայսրին քաղաքի կողմից։

Յետոյ Միապետները կայարանից là a domon կառքով դիմեցին ամրոցը։ Նորին Մեծութիւնների կառքի յետևից գալիս էին մի քանի կիրասիրներ, աբարողապետի և գեներալ-ադիւտանտների կառքերը. Նորին Մեծութիւնների շքակառքի երկու կողմերից ձիով գնում էին զօրահրամանատարը և կիրասիրների գնդի մայորը. հետևեալ վեց կառքերում նստած էին Ջիօլիտտին, Տիտտօնին, Իզվօլսկին, բարօն Ֆրեդերիկսը, արքայական տան մինիստր Պօնտիօվալլիան, Թագաւորի առաջին գեներալ-ադիւտանտ Բրուզատին, իշխան Դօլգօրուկին, կոմս Մելէգարին և շքախմբերի մնացած անդամները։ Հանդիսաւոր երթի վերջից գալիս էին մի խումբ կիրասիրներ։

Ճանապարհին ժողովուրդը սրտագին ողջունում էր Միապետներին, զօրքերը հրացանները իջեցնում էին, երաժշտախմբերը նուագում էին ռուսական

և իտալական ազգային օրհներգները։

Կառքերը կանգ առան ամրոցի առաջ։ Ամրոցի մուտքի մօտ Նորին Մեծութիւններին ընդունեց սավօյեան հեծելազօրի մի գունդ երաժշտութեամբ։

Կայսրը պալատի կառավարչի ուղեկցութեամբ մտաւ Թագուհու մօտ, որին շրջապատել էին պալատական տիկինները և ընկերակիցները։ Կայսրը համբուրեց Թագուհու ձեռքը։

Միապետները ներկայացրին ամեն մէկը իր շքախմբին, յետոյ Նորին Մեծութիւնները մինիստրների ուղեկցութեամբ անցան ամրոցի հանգստարանը։ (Հ. Գ.)

—

Մոսկվա, 10 հոկտեմբերի

Իտալական գաղութի ժողովը բարօն Ֆրեդէրիկսին և իտալական պալատի մինիստրին հեռագրով խնդրեց առ ոտս Թագաւորի արկանել գաղութի շնորհակալական զգացմունքները Թագաւորի Իտալիա այցելութեան առիթով։ (Հ. Գ.)

—

Ռակօնիջի, 10 հոկտեմբերի

Քաղաքում տիրում է ընդհանուր կենդանութիւն, առանձնապէս ամրոցի առաջի հրապարակի վրա։ Երեկոյեան հրավառութիւն կար. հրապարակի վրա նուագում է երաժշտախումբ։ (Հ. Գ.)

—

Հռոմ, 10 հոկտեմբերի

Կայսրի հրամանով դեսպանատան խորհրդատու բարօն Կորֆ հիւպատոսի և փոխ-հիւպատոսի ուղեկցութեամբ այցելեց Պանթէօնը և Հումբերտօ Թագաւորի դամբարանի վրա պսակ դրեց «Նորին Մեծութիւն Իտալիայի Թագաւոր Հումբերտօ I-ին. Նիկօլայ Երկրորդ» մակագրութեամբ։ Բարօն Կորֆին Պանթէօն մտնելիս դիմաւորեցին սենատօր Ապարարօնէն և վետերանների պատգամաւորութիւնը։ Վետերանների ասօցիացիայի քարտուղարը ճառ արտասանեց, ողջունելով վետերանների անունից կայսրին, ռուս ժողովրդին և զօրքին։ Բարօն Կորֆը շնորհակալութիւն յայտնեց և ասաց, որ այդ զգացմունքների արտայայտիչը կը լինի կայսրի առաջ։ (Հ. Գ.)

—

Պարիզ, 10 հոկտեմբերի

Լրագիրները ողջունում են կայսրի այցելութիւնը Իտալիա դաշնակից երկրի միջոցով և համոզմունք են յայտնում, որ ռուսաց Ցարի ճանապարհորդութիւնը ծառայութիւն է մատուցանում խաղաղութեան գործին և միանգամայն համապատասխանում է ֆրանսուսական դաշնակցութեանը։ (Հ. Գ.)

—

Հռոմ, 10 հոկտեմբերի

Քաղաքապետը մեկնեց Ռակօնիջի։

Այդ հանգամանքում «Ջէօրնալէ-դ'Իտալիա» լրագիրը ապացոյց է տեսնում երկու Միապետների տեսակցութեան նշանաւոր քաղաքական նշանակութեան տեսակէտով։

«Վիտա» լրագիրը տպել է արմատական կուսակցութեան պարագլուխ Սակկիի յօդուածը։ Սրտանց ողջունելով Միապետների տեսակցութիւնը, Սակկին ասում է, որ իտալական դեմօկրատիայի պարտականութիւնն է Միապետին ցոյց տալ, որ երկրի բարեացակամ ընդունելութիւնը և համակրանքը նրան դարձնում են ոչ միայն Թագաւորի, այլ և ժողովրդի հիւրը, որը վստահ է ռուս ժողովրդի ապագային։ (Հ. Գ.)

—

Ռակօնիջի, 11 հոկտեմբերի

Երէկ երեկոյեան ժամը 1-ին ամրոցում տեղի ունեցաւ ճաշկերոյթ 36 հոգու ներկայութեամբ։ Կայսրը տեղ էր գրաւել սեղանի մէջտեղում իտալական Թագաւորի և Թագուհու միջև։ Թագուհու աջ կողքին նստել էին բարօն Ֆրեդէրիկսը, մարկիզ Դէլավալը, իշխան Դոլգօրուկին, Տիտտօնին. Թագաւորից ձախ նստել էին կոմսուհի Գվիչչիարդինին, մինիստր Իզվօլսկին, Ջիօլիտտին, գեներալ Դէդիւլինը։ Երաժշտախումբը նուագում էր։

Ճաշից յետոյ կայացաւ բալլ։

Քաղաքը երեկոյեան մի անսովոր տեսարան էր ներկայացնում։ Ամբողջ ազգաբնակութիւնը լցրել էր փողոցները և պալատական հրապարակը։ Քաղաքային վարչութիւնը, որ գտնվում է հենց պալատի հանդէպ, էֆֆէկտով լուսավառված է։ Պալատական հրապարակի վրա տեղական երաժշտական ընկերութիւնը, որի նախագահը գործարանային մի բանուոր է, նուագում էր սերենադա և ռուսական օրհներգը։ Ազգաբնակութիւնը ընդհանրապէս անսովոր տօնական տրամադրութեան մէջ է։ (Հ. Գ.)

—

Հռոմ, 11 հոկտեմբերի

Տեղական և գաւառական մամուլը շարունակում է ընդարձակ յօդուածներ նուիրել Կայսրի այցելութեանը։ (Հ. Գ.)

—

Տուրին, 11 հոկտեմբերի

Ոստիկանութիւնը արգելեց բանուորների երթը։ Բանուորական կօմիտէտը գաղտնի ժողով գումարեց աշխատանքի գլխաւոր կօնֆէդէրացիայի շէնութեան մէջ առ. ժամը 10-ի մօտերը։ Ժողովին եկան ընդամենը մի քանի հարիւր մարդ, թէև այստեղ հաշւվում են 200,000-ից աւելի բանուորներ։ (Հ. Գ.)

—

Ռակօնիջի, 11 հոկտեմբերի

Ցերեկվայ ժամը 12-ին ամրոցում տեղի ունեցաւ պաշտօնական նախաճաշ, յետոյ Կայսրը և Թագաւորը որսի գնացին մօտակայ անտառը։ Որսին մասնակցում էին բարօն Ֆրեդէրիկսը և շքախմբի անդամներից մի քանիսը։

Թագաւորը պալատի մինիստր բարօն Ֆրեդէրիկսին նուիրեց Աննունցիատաու շքանշանը, արտաքին գործերի մինիստր Իզվօլսկուն՝ նկարչական մի ժողովածու, գեն.-ադ. Դէդիւլինին և գեն. լ. Մօսօլովին՝ Մավրիկեան և Ղազարի շքանշաններ, արարողապետ Սավինսկուն և հօֆմէյստէր Կօլլօտկինին՝ առաջին աստիճանի գահի շքանշանը, ֆլիգէլ-ադիւտանտ իշխան Օրլօվին՝ ատեղազարդ թագ։

Կայսրը շնորհեց իշխան Դօլգօրուկուն՝ գոհարներ Ալէքսանդր Նեվսկու շքանշանի համար, Ջիօլիտտուն՝ Անդրէյ Նախակոչի շքանշանը, Տիտտօնիուն՝ Ալէքսանդր Նեվսկու գոհարազարդ շքանշանը, պալատի մինիստր Պոնցիօվագլիային՝ Ալէքսանդր Նեվսկու շքանշանը, բոլոր միւս մինիստրներին՝ Սպիտակ Արծուի շքանշաններ, Պետերբուրգի իտալական դեսպան Մէլէգարուն՝ մի ծխախոտաման Կայսրի նկարով, արտաքին և ներքին գործերի մինիստրների օգնականներին՝ Սպիտակ Արծուի շքանշան և մնացած օգնականներին՝ առաջին աստիճանի Աննայի շքանշանը։ (Հ. Գ.)

—

Հռոմ, 11 սեպտեմբերի

Մի քանի քաղաքներում այսօր սօցիալիստները և անիշխանականները փորձեր արին գումարել բողոքի միտինգներ, որոնք սակայն չաջողվեցին ազգաբնակութեան լիակատար անհամակրանքի պատճառով։

Ընդհանուր գործադուլներ առաջ բերելու փորձեր արել են Անկօնում, Բավէննում և Սիննում, բայց լիակատար անաջողութեան են հանդիպել, որովհետև ազգաբնակութիւնը կտրականապէս բողոքել է ամեն տեսակ ցոյց սարքելու դէմ։ (Հ. Գ.)

—

Ռակօնիջի, 11 սեպտեմբերի

Նորին Մեծութիւնները որսը շարունակեցին մինչև ժամը 4 և կէսը, որից յետոյ վերադարձան ամրոցը։ Որսը միանգամայն աջող էր։

Ժամը 5-ին Թագուհին թէյ տուեց ամրոցի տէրրասի վրա, որին հրաւիրվեցին նաև Հռոմի ռուս դեսպանութեան անդամները։

Քաղաքում տիրում է մեծ կենդանութիւն։ (Հ. Գ.)

—

Ռակօնիջի, 11 հոկտեմբերի

Երեկոյեան եկաւ Հռոմի քաղաքագլուխ Նաթանը ողջունելու Կայսրին Իտալիայի մայրաքաղաքի կողմից։

Երեկոյեան ժամը 8-ին ամրոցում տեղի ունեցաւ պաշտօնական հացկերոյթ։ Սեղանը զարդարված էր ծաղիկներով։ Կայսրը տեղ էր գրաւել Թագաւորի և Թագուհու միջև։ Թագուհու աջ կողքին նստել էին դուքս Աբրուցկի, դքսուհի Ֆինուէզզակայա, բարօն Ֆրեդէրիկս, մարկիզուհի Սմատին, Ջիօլիտտի, մարկիզուհի Կաստէլնուօվօ, գ.-լ. Մօսօլով, պալատի մինիստր Պոնցիօվագլիա, արարողապետ Սավինսկի։ Թագաւորի ձախ կողքին նստել էին դքսուհի Աօստսկայա, պրինց Ուդինսկի, մարկիզուհի Դէլավալ, Իզվօլսկի, կոմսուհի Բալմբիս, Տիտտօնի, մարկիզուհի Վօէլ և այլն։ (Հ. Գ.)

—

Հռոմ, 11 հոկտեմբերի

Հասարակական շինութիւնները երեկոյեան հրավառված էին Կայսրի գալստեան առիթով։ (Հ. Գ.)

—

Վենետիկ, 11 հոկտեմբերի

Մերձաւոր Արևելքի իտալացի էկսպօրտէրների կօնգրէսը բանաձև ընդունեց, որով ողջունվում է Կայսրի այցելութիւնը Իտալիա։ (Հ. Գ.)

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պետերբուրգ, 10 հոկտեմբերի

«Россія» լրագիրը ողջունում է օրէնսդրական հաստատութիւնների բացվող նստաշրջանը հաստատուն համոզմունքով, որ նրանք իրանցից կախված ամեն ինչ կանեն, որպէսզի կատարեն իրանց պարտականութիւնը Միապետի և երկրի առաջ, որոնք նրանցից սպասում են լուրջ ու օրինաչափ պետական աշխատանք։ (Հ. Գ.)

—

Մադրիդ, 11 հոկտեմբերի

«Իմպարսիալի» ասելով, մինիստրների խորհուրդը որոշեց այլևս յարձակումներ չը գործել Րիֆի շրջանում և բաւականանալ գրաւած տեղերը ամրացնելով։ (Հ. Գ.)

—

Բելգրադ, 10 հոկտեմբերի

Որովհետև անհնար եղաւ համաձայնութեան բերել երկու արմատական կուսակցութիւնների, Պաշիչը հրաժարվեց Թագաւորի առաջարկութիւնից կաբինէտ կազմելու մասին։

Թագաւորը կրկին իր մօտ կանչեց սկուպշչինայի նախագահ Նիկօլիչին։ (Հ. Գ.)

—

Բելգրադ, 11 հոկտեմբերի

Նոր կաբինէտի կազմը. հին արմատականներ — Պաշիչը՝ մինիստր-նախագահ, Միլօվանօվիչը՝ արտաքին գործերի մինիստր, Լիւբա Իօվանօվիչը՝ ներքին գործերի, Պրօտիչը՝ ֆինանսների. երիտասարդ արմատականներ — Ջուիօվիչը՝ դատանութեան, Տիմօտիօվիչը՝ արդարադատութեան, Պրօդանօվիչը՝ առևտրի, Բուլօվիչը՝ հասարակական աշխատանքների, գնդապետ Մարինօվիչը՝ զինուորական։ (Հ. Գ.)

—

Կօպէնհագէն, 10 հոկտեմբերի

Թագաւորն առաւօտեան ընդունեց կոմս Հօլշտէյնին, որ ներկայացրեց ամբողջ կաբինէտի հրաժարականի խնդրագիրը։ Թագաւորը խնդրեց կոմսին ժամանակաւորապէս իր վրա վերցնել մինիստրութեան գործերի կառավարութիւնը։ Երեկոյեան գումարվելու են մինիստրները։ (Հ. Գ.)

—

Թաւրիզ, 11 հոկտեմբերի

Անցեալ տարի Րահիմ խանի ձիաւորների ձեռքով քարուքանդ արած ռուս-պարսկական դպրոցը վերաբացվեց։ Ռուսաց լեզուն սովորել ցանկացողների թիւը մեծ է։

Թաւրիզի ֆէդայիները մեղադրում են Միհրիբ-ուս-Սալթանէին այն բանում, որ Սաթթար խանին թակարդի մէջ ձգեց, ուղարկելով նրան Արդաբիլ։ (Հ. Գ.)

ՀԵՐՑԵՆՇՏԷՅՆԻ ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԻ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

—

Կիւվոնէզպէ, 10 հոկտեմբերի

Կրասօվսկին, յենվելով մեղադրող կողմի վկաների ցուցմունքների վրա, յայտնեց, որ նրանց մէջ միայն չարութիւն է հնչվում իր և միութեան դէմ. նա ընդգծեց, որ Դուբրօվինի դատարան գալը հակառակ կողմին հարկաւոր է միայն քաղաքական սկանդալի համար։

Լարիչկինը, առարկելով Իւսկէվիչին, կրկնեց իր նախկին ասածները։

Դատարանը դիմեց վկաների հարցաքննութեան։ Կարդացվեց Կօմիսարէվի յուշատետրը։ Նրա մէջ ասված է, որ Հերցէնշտէյնի սպանութեան պատրաստութիւնները կատարվում էին Իւսկէվիչի բնակարանում։

Իւսկէվիչը կտրականապէս հերքեց Կօմիսարէվի ցուցմունքները։

Պետրօվը պնդեց, որ Կազանցէվը սօցիալիստ էր, թէև իրան ցոյց էր տալիս իբրև մաքսիմալիստ։ (Հ. Գ.)

—

Կիւվոնէզպէ, 10 հոկտեմբերի

Երէկ և այսօր հարցաքննված վկաներից Եակօվլէվը հերքեց Պրուսակօվի ցուցումները։ Հինգ վկաներ ցոյց տուին, որ Վէբէրը իրանց կաշառել է։

Հարցաքննութեան ժամանակ տեղի ունեցան շատ խիստ ընդհիմախօսութիւններ երդ.-հաւ. Նիկիտինի և Անդրօնիկօվի միջև։

Մնում է կողմերի վիճաբանութիւնը։ (Հ. Գ.)

—

Կիւվոնէզպէ, 11 հոկտեմբերի

Իր եզրակացութեան մէջ հասարակական դատախազ Լենսմանը ապացուցված համարեց, որ Հերցէնշտէյնի սպանութիւնը արդիւնք է դաւադրութեան, կատարված ռուս ժողովրդի դաշնակցութեան պատկանող անձանց ձեռքով։ Լարիչկինի վերաբերմամբ Լենսմանը պնդեց գործակցութեան մեղադրութեան վրա, իսկ Իւսկէվիչի վերաբերմամբ—սպանութիւնը դրդելու և կազմակերպելու մեղադրանքի վրա։ Դուբրօվինի վերաբերմամբ Լենսման ենթադրում է դադարեցնել քննութիւնը, մինչև որ Դուբրօվինը կը գայ դատարանի առաջ, թէև գտնում է, որ դատարանը յայտնագործել է այնպիսի հանգամանքներ, որոնց վրա յենվելով դատարանը հիմք ունէր հրամայել Դուբրօվինի ձերբակալութիւնը։

Անդրօնիկօվ մանրամասն կանգ առաւ գործի հանգամանքների վրա և Լարիչկինի վերաբերմամբ միացաւ Լենսմանի եզրակացութեան հետ։ Պնդելով Իւսկէվիչի և Դուբրօվինի մեղադրանքի վրա, Անդրօնիկօվ հաստատում էր, թէ առաջինը, լինելով ռազմիկ դրուժինայի պետ և որոշելով սպանել տալ Հերցէնշտէյնին, հայթայթեց անհրաժեշտ միջոցները իր ձեռքով սպանութեան հանձնրած անձանց և ղեկավարեց գործը, իսկ երկրորդը, լինելով ռուս ժող. միութեան խորհրդի նախագահ, հայթայթեց միջոցներ ոճրագործութեան կատարման համար և միջոցներ ձեռք առաւ նրա հետքերը թագցնելու։ Կրասօվսկու պաշտպան Նիկիտինը կարդաց բնագիրն այն հեռագրի, որ նա այսօր ուղարկել էր արդարադատութեան մինիստրի անունով, որի մէջ հաղորդում է, որ դատարանի նիստում Անդրօնիկօվը կոչել է իրան խարդախ և դարձնում է մինիստրի, իբրև ընդհանուր-պրօկուրօրի, ուշադրութիւնը վկաների ցուցմունքից բացայայտ եղած այն իրողութեան վրա, որ Վէբէրը կաշառել է վկաներին։

Կրասօվսկին իր բացատրութեան մէջ յայտնեց, որ Անդրօնիկօվը խեղաթիւրեց իր ցուցմունքները։ Վերջում նա հաւատ յայտնեց, որ ֆինլանդական դատաւորների խղճմտանքը կը գտնէ, որ հիմք չը կայ միութեանը, Դուբրօվինին և նրան մեղադրելու համար։

Հետևեալ նիստը պաշտպանին լսելու և որոշում կայացնելու համար տեղի կունենայ երկուշաբթի։ (Հ. Գ.)

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

(Հեռագրով)

—

Պետերբուրգ, 10 հոկտեմբերի

Հանդիսաւոր մաղթանքից յետոյ վերսկսվում են Պետական Խորհրդի պարապմունքները։

Առաջին նիստին ներկայ են Պետերբուրգում գտնվող մինիստրները՝ գլուխ ունենալով ստատս-սեկրէտար Ստոլիպինին։

Բանալով նիստը, նախագահ Ակիմովը առաջարկեց արտայայտել Թագաւորին հաւատարմութեան զգացմունքները, բացագանչելով՝ «Կեցցէ Նորին Կայսերական Մեծութիւն Թագաւոր Կայսր Նիկօլայ Ալէքսանդրօվիչը»։

Եռակի ուռան ծածկեց նախագահի խօսքերը։

Բարձրագոյն ուկազները կարդալուց յետոյ, նախագահը յիշեցրեց Խորհրդի՝ ամառը վախճանված անդամներ Պօլովցէվի, Սալօվի, Ֆուկսի և Պօլտօրացկու մասին, որոնց յիշատակը Խորհրդի անդամները յարգեցին յոտնկայս։

Ընդհանուր ժողովները որոշվեց կայացնել չորեքշաբթի ու շաբաթ օրերը։ (Հ. Գ.)

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ

(Հեռագրով)

—

Պետերբուրգ, 10 հոկտեմբերի

Ցերեկվայ ժամը 1 և 30 րօպէին Դումայի պարապմունքներն սկսելուց առաջ Տաւրիկեան պալատի Եկատերինեան դահլիճում Դումայի անդամների ահագին մեծամասնութեան, նախագահի և սրա օգնականների, նաև մինիստրների խորհրդի նախագահի, մինիստրների, Դումայի դիւանատան ծառայողների, մայրաքաղաքի և գաւառական մամուլի ներկայացուցիչների ներկայութեամբ կատարվեց հանդիսաւոր մաղթանք։ Թագաւոր Կայսրին, Կայսրուհի-Թագուհիներին, Գահաժառանգին և ամբողջ Թագաւորական Տան անդամներին արևշատութիւն մաղթելուց յետոյ՝ երաժշտախումբը և ներկայ գտնվողները մի քանի անգամ երգեցին ազգային օրհներգը, որին հետևեց որոտալի, երկար չընդհատվող «ուռա»։ (Հ. Գ.)

—

Երրորդ նստաշրջան

Առաջին նիստը բացված է ժամը 2 և 14 րօպէին։ Նախագահական աթոռը գրաւում է Խոմեակօվը։ Նիստի դահլիճը լի է Դումայի անդամներով. միայն նիստի սկզբում բացակայում են սօց.-դեմօկրատները։

Նախագահը զեկուցանում է Դումայի կազմի մէջ եղած փոփոխութիւնների մասին։ Մեռածների յիշատակը Դումայի անդամները յարգում են յոտնկայս։

Ընթացիկ գործերի մասին զեկուցումը լսելուց յետոյ, որոշվում է ընդհանուր նիստերը կայացնել երկուշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ օրերը, ցերեկով ժամը 11—1, կէսօրին 2—6 և երեկոյեան՝ 7$^1/_2$—11։

Շիդլօվսկին պաշտպանում է մի խումբ անդամների առաջարկութիւնը, որպէսզի առաջին հերթին դրվի հողային բարեկարգութեան կանոնադրութիւնը։

Ծափերով է բարձրանում Միլիւկօվը։

Պուրիշկեվիչը տեղից.—Նորին Մեծութեան լօյալ օպպօզիցիան (աղմուկ, ծիծաղ)։

Միլիւկօվին անհասկանալի է, թէ ինչու կենտրօնական իշխանութիւնը, որի որոշումներից մինով ցանկութիւն է յայտնված շուտափոյթ լուծելու քաղաքացիական ազատութիւնները իրականացնելու օրինագծերը, այժմ առաջ է մղում հողային բարեկարգութեան կանոնադրութիւնը, յետ վերցնելով դաւանաբանական օրինագծերը։ Կառավարութիւնը վճռականապէս ցոյց տուեց, որ նա շարժվում է դէպի աջ, երբ կենտրօնը մտադրվեց ձախ գնալ։ Որպէս զի կենտրօնական իշխանութիւնը ժամանակ վաստակի, որոշելու թէ ինչ է անելու ինքը, կադէտները մտադիր են առաջին տեղում դնել մեծ կասկածանքներ չը յարուցանող քրէական դատապարտութեան օրինագիծը այն պայմանով, որ յետոյ քննվի անձի անձեռնմխելիութեան օրինագիծը։

Լէրխէն կարծում է, որ Միլիւկովը սոսկ նրա համար իր ենթադրութիւնները յայտնեց, որ հոկտեմբերեանների առաջարկութիւնը լիակատար կերպով չաւէց, որովհետև հոկտեմբերեանները հողային բարեկարգութեան հողի վրա առաջարկում են անցնել անձի անձեռնմխելիութեան, տեղական դատարանին և պաշտօնական անձանց պատասխանատուութեան խնդիրներին։

Մեազկին աշխատաւոր խմբակի անունից դէմ է հողային բարեկարգութեան օրինագիծն առաջին իսկ հերթին դնելուն և առաջարկում է ամենից առաջ իրականացնել հոկտ. 17-ի մանիֆեստով ազդարարված ազատութիւնները։

Գուչկովը մատնանշում է, որ ժողովրդական ազատութեան կուսակցութեան ներկայացուցչի յայտարարութեան տոնը հնչում էր կարծես կեղծ կերպով։ Կենտրօնի իշխանութիւնը ագրարային հարցը համարում է ամենակենսունակ և այրող հարցերից մինը և հարկաւոր է համարում նրանից սկսել, իսկ ապա արդէն անցնել այն հարցերին, որոնց մատնանիշ է անում ժողովրդական ազատութեան կուսակցութիւնը։ «Քաղաքական ռեկլամի,—վերջացնում է Գուչկովը,—չենք դիմի մենք, այդ կը թողնենք ուրիշներին» (ծափահարութիւն կենտրօնում)։

Միլիւկօվը դարձեալ պաշտպանում է իր ասածները։

Բուլատը առաջարկում է առաջին հերթին դնել անձի անձեռնմխելիութեան օրինագիծը, յետոյ բացառիկ դատարանի օրինագծերը։

Քուէարկութեամբ մերժվում է ժողովրդական ազատութեան կուսակցութեան առաջարկութիւնը. ընդունվում է հոկտ. 17-ի միութեան առաջարկը և որոշվում է օրակարգի առաջին խնդիր դարձնել երկուշաբթի օր հողային բարեկարգութեան օրինագիծը։

Ժամը 3 և 32 րօպէին նիստը փակված է։ (Հ. Գ.)

ՀԻՒՍԻՍԱՓԱՅԼԻ ԵՐԵՒՈՒՄԸ ՍԻԲԻՐՈՒՄ

—

Իրկուտսկ, 25 սեպտ.

Ամսիս 12-ի երեկոյեան ժամը 7-ին այստեղ նկատելի եղաւ հիւսիսափայլը։

Լուսնեակ գիշեր էր ու երկինքը թեթև մշուշով պատած։ Մշուշը բարձրանում էր հիւսիսային հօրիզօնից և տարածվում դէպի արևմուտք։ Նրա միջից փայլում էր լուսինը, իսկ սրա երկու կողմերը, կանաչ-կարմիր կամարի մէջ, նկատելի էին լինում լուսնի մեծութեամբ մի քանի փայլուն գնդեր, որպիսիները մեզանում ձմեռվայ սաստիկ ցրտերին յաճախ երևում են լուսնի ու արևի կողքերին։ Միայն այս անգամվայ երևցածները աւելի մեծ ու աւելի փայլուն էին։ Երկնակամարի հիւսիսային մասն ամբողջովին կարմրել էր, կարծես անտառներ լինէին այրվելիս, և, ինչպէս վերև ասացի, սպիտակ քուլաներով մշուշ էր տարածվում այդ կողմից դէպի արևմուտք։

Ես սքանչացած դիտում էի այդ տեսարանը, երբ, յանկարծ, լուսնին մօտիկ գլորվող այն գնդերից մին, որոնց մասին վերևում յիշեցի, տրաքվեց, և երկնակամարը՝ մի քանի վերստաչափ տեղ դէպի հարաւ՝ ծածկվեց մշուշի սպիտակ քուլաներով։ Տրաքված գնդի փոխարէն մի ուրիշը յայտնվեց միևնոյն տեղում և սա էլ տրաքվելով մշշային քուլաներ տարածեց դէպի արևմուտք՝ կախարդական մի տեսարան ստեղծելով երկնակամարի այդ մասում։

Նման փայլուն գնդեր յայտնվում էին և արևմտեան կողմը, տրաքվում, լուսաւորում երկնակամարի այդ մասն ու չքանում։

Այդպիսի լուսաւոր գնդերից մի հատ էլ երևաց հարաւային երկնակամարում. միայն սա աւելի ուժեղ փայլ ունէր, քան մինչև իր յայտնվելը երևցած գնդերը, և հետզհետէ մեծանում էր։

Այդ տարօրինակ երևոյթի յայտնութեան սկզբնաւորութիւնից մի ժամ յետոյ, ժամը 8-ին, աւելի քան տասն այդպիսի լուսաւոր գնդեր երևացին հիւսիս-արևելեան կողմը, և դրանցից մի քանիսը տրաքվելով լուսաւորեցին երկնակամարի արևելեան մասը։ Իսկ հիւսիսային կողմը, այդ ժամանակամիջոցում, աւելի ու աւելի էր կարմրում, և այդ կողմից բարձրանում էին սպիտակ անվերջ քուլաներ։ Միաժամանակ նկատելի էին լինում մի քանի ծիածաններ արևմտեան կողմը, որոնք փայլում էին շատ ուժեղ ու լուսաւոր։

Մինչև ժամը 9-ը այդ տեսարանը գնալով գեղեցկացաւ ու պայծառացաւ։

Եւ այդպէս՝ այդ զմայլելի տեսարանը տևեց մինչև առաւօտեան ժամը 4-ը։

Տեղիս լրագիրները յայտնում են, որ այդպիսի երևոյթ առաջին անգամն է տեղի ունեցել Իրկուտսկի երկնակամարում, այն էլ այդքան երկար տևողութեամբ։

Սիբիրացի

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴՈԿՏՈՐ ՆԻԿՈԼԱՅ ԵԱԿՈՎԼԵՎԻՉ ՊԵՍԱԿՈՎՍԿԻԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ ԿԱՅԱՑԱԾ ԺՈՂՈՎԸ

—

Հասարակական գործիչների նկատմամբ, մինչդեռ մեր անկեղծը սահմանափակվում է եկեղեցում կատարված հանդէսներով, ռուսները, բացի դրանից, նրանց քարոզած հանրաշահ գաղափարներն իրանց ժողովրդի

մէջ վառ պահելու համար, յարմար դէպքեր էն սպասում և հանդէսներ սարքում հասարակական հիմնարկութիւններում։

Սեպտեմբերի 27-ին, երեկոյեան 8 ժամին, ներկայ էի այնպիսի մի ժողովի Մօսկվայի բազմարուեստեան Թանգարանի մեծ լսարանում։ Ժողովի առարկան՝ բժշկապետ Պեասկօվսկին էր՝ շատ համակրելի մի դէմք։ Պէտք է ասել, որ, վերջին ժամանակները, հանգուցեալ բժշկապետը մեծ ժողովրդականութիւն էր ձեռք բերել բնակչութեան բոլոր խաւերի շրջանում՝ թէ իր յաճախակի դասախօսութիւններով և թէ գրական աշխատութիւններով։

Դասախօսութիւնը ձրի լինելով, լսարանը ծայրէծայր լիքն էր ժողովրդի ամեն դասի, սեռի ու հասակի բազմութիւնով։ Հարկաւոր էր միայն 10 կոպ. վճարել՝ վերևի հագնելիքները պահելու համար։

Խօսեցին երկու բժիշկ (Ստ. Ստ. Եվլեվ ու Դմ. Միխ. Գարչարենկօ) և Նիկ. Նիկ. Ստեպանօվ՝ ուսանող Մօսկվայի կայսերական չափագիտական դպրոցի, որ—ինչպէս իր ճառից երևաց—մօտ յարաբերութեան մէջ է եղել հանգուցեալի հետ։

Եվլեվը տուեց Պեասկօվսկու մասին կենսագրական տեղեկութիւններ, Գարչարենկօն նրան ներկայացրեց՝ իբրև գաղափարական բժիշկ, իսկ Ստեպանօֆը՝ իբրև դասախօս-հրապարակախօս։

Պեասկօվսկին վախճանվեց Մօսկվայում 1908 թւին և, սրանից ուղիղ 25 տարի առաջ, ծառայում էր Րիգայի հասարակութեան մէջ, որտեղ նա աջողեցրեց կազմակերպել նոյնիսկ դասախօսութիւններ։ Բայց այդ քաղաքը շատ նեղ էր գալիս նրան, այնպէս որ շուտով ստիպվեց հեռանալ այնտեղից, անցնելով Կուրսկ քաղաքը, որտեղ մեծ դիւրութիւններ ունէր՝ գործ դնելու իր հրապարակախօսական տաղանդը ամենալայն չափերով։

Նրա բոլոր գրուածքների հիմքն էր բարոյականութիւնն ու պարտքը. ամեն հարցում ուսումնասիրում էր տիրող իրականութիւնը։ Տեսնում էր ռուս ինտելիգենտութիւնը՝ բարոյապէս կազմալուծված, և բոլոր ույժերը գործ էր դնում՝ բուժելու հասարակութեան հիւանդոտ կողմերը։ Դրա համար, իր դասախօսութիւններում և գրուածքներում, նա շեշտում էր ինտելիգենտութեան ու գիւղացիութեան փոխադարձ վերաբերմունքը և, հասարակութեան՝ իբրև չը ճանաչող այդ երկու տարրերը միմեանց մօտեցնելու իբրև միջոց, առաջարկում էր ու հիմնում «Առողջապահիկ ակումբներ»։

Կինը՝ նրա ուսումնասիրութիւնների առարկան է եղել միշտ ու, նրա կարծիքով, իր մտաւոր կարողութիւնների կողմից, նա շատ է ստոր տղամարդուց, այնպէս որ նոյնիսկ ամենաբարձր կրթութեան տէր կինը ընդունակ չէ կատարելու որևէ մեծ գործ։ Բայց համբերատարութիւնն ու անձնուրացութիւնը, որոնցով նա թեեր է տալիս իր զաւակին, կը միայ իբրև մէկը, առանց որի չեն կարող բարձրանալ ու վսեմանալ սերունդները։

Պեասկօվսկին ուսումնասիրել է և կրօնը՝ աւետարանի լուսով ու համոզվել, որ նրա մէջ կայ փրկութիւն։ Նա համոզված էր, որ Քրիստոս յարութիւն է առել, հետևապէս՝ ամենքս էլ յարութիւն ենք առնելու ֆիզիքապէս։

Մի ժամանակ նա Լեվ Տօլստօյի երկրպագուն էր։ Թէպէտ, խօսելով ռուս երկրի այդ մեծ գրողի պաշտպանած ու փայփայած «մի կալ հակառակ չարին» սկզբունքի մասին, յայտնի գրող Վ. Սվենիցկին ասում է՝ «մեռած անհակառակութիւնը քաշելու է իր կողմը կրաւորական, անկենսունակ բնութիւններ», այսուամենայնիւ Պեասկօվսկին ուղղակի հոգով է յարում աւետարանական այդ փրկարար սկզբունքին։ Ինչ վերաբերում է Տօլստօյի միւս սկզբունքներին, տեսնելով, որ նա չը կարողացաւ կանգ առնել որոշ ու տեւողական հիմքերի վրա, Պեասկօվսկին թողեց նրան։

Կրօնական հարցերում, իբրև յայտնի Վլադիմիր Սօլօվեօվի փիլիսոփայութեան հետևող, հանգուցեալը միաժամանակ էր և՛ քրիստոնէական բարոյախօսութեան ուսուցիչ։ Եւ 1905 թ., այս միևնոյն լսարանում, նա դասախօսեց յատկապէս կրօնական հարցերի մասին՝ իր հոգու անսովոր համարձակութեամբ և իր տաղանդի բոլոր փայլով։

Պէտք է նկատել, որ Եվլեֆն ու Գարչարենկօն կարդում էին, իսկ Ստեպանօվը՝ խօսում։ Բայց Գարչարենկօյի զեկուցումն ուղղակի թիւրիմացութիւն էր, որովհետև, $1^1/_2$ ժամ կարդալու միջոցին, երկու պարբերութիւն չէր ասում, որոնց մէջ կէս դիւժին գիտական տերմիններ չը լինէին։ Շարունակ այս էինք լսում՝ «дуализмъ, атавизмъ», երբեմն էլ, դրանցից առանձին շարաններ կազմելով, միանգամայն առիթ էր տալիս անզուսպ քրքիջների, այնպէս որ հազիւ 7—8 րօպէ էր կարդացել, երբ այս ու այն նստարանից ունկնդիրներն սկսեցին դուրս ծլկվել, նոյնիսկ բաւական թւով ուսանողներ. ու այդպէս՝ մինչև նոյնիսկ զեկուցման վերջը։ Կարելի էր առարկել, թէ զեկուցողն ինչպէս կարող էր նախատեսել, թէ ովքեր են լինելու իր ունկնդիրները։ Բայց չէ որ նա գիտէր, որ տոմսակները ձրի էին, հետևապէս՝ խայտաճամուկ լսարան էր ունենալու։

Միակ դասախօսը, սակայն,—որ սկզբից մինչև վերջը հիացրեց իր ունկնդիրներին՝ վարպետօրէն դասաւորած պլանով, իր

[illegible]

[illegible]

[illegible] նուէրներից՝ Սիրանոյշ, Աննա և Մարտին Ղազանճեաններից 2 րուբլի։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Կովկասի Փոխարքայի հրամանը. «Այս տարվայ ամառվայ իմ բացակայութեան պատճառով, Կովկասի Փոխարքայի պաշտօնը իր բոլոր ֆունկցիաներով ես յանձնեցի իմ զինուորական մասի օգնական գեներալ Շատիլօվին, որպիսի պաշտօնը նա կատարեց լիակատար աջողութեամբ և օգտակարութեամբ։ Արդ՝ հաճելի պարտականութիւնս եմ համարում գեներալ Շատիլօվին արտայայտել իմ անկեղծ շնորհակալութիւնս նրա վրա դրված պատասխանատու և բարդ յանձնարարութիւնները գեղեցիկ կերպով կատարելուն և բոլոր նեղութիւնները կրելուն համար։ Ստորագրեց՝ Ն. Կ. Մ. Կովկասի Փոխարքայ և կովկասեան զինւ. շրջ. ընդհանուր զօրահրամանատար գ.-ադ. կոմս Վօրօնցօվ-Դաշկօվ»։

— Վաղը, հոկտ. 14-ին, երեկոյեան ժամը 7-ին, առաջնորդարանում նշանակված է Յովնանեան-Մարիամեան ուսումնարանի հոգաբարձութեան ընտրութիւնը։ Ընտրութեանը պէտք է մասնակցեն 12 պատուիրակներ՝ Վանքի, Մողնու և Բեթղեհէմի եկեղեցիների կողմից ընտրված։

— Էջմիածնից մեզ հեռագրում են, որ Ղարաբաղի առաջնորդ Աշոտ եպիսկոպոսը հրաժարական է տուել։ Յայտնի չէ, թէ ով կը լինի նրա յաջորդը, բայց օծման ժամանակ Շուշուց եկած պատգամաւորութիւնը ցանկութիւն էր յայտնել թեմի կառավարիչ նշանակել Գարեգին վարդապետ Յովսէփեանցին։ Կաթողիկոսը դեռ իր որոշումն չէ կայացրել։

— Տեղի սղութեան պատճառով յետաձգելով վաղվայ համարին նահանգ. խորհրդակցութեան նիստերի հաշիւը, պարտք ենք համարում այսօր արձանագրել ընդունված կարևորագոյն որոշումները. ա) խնդրամատոյց լինել բարձր կառավարութեան առաջ՝ զեմսկի ստրաժայի ծախսի թեթևացման մասին, բ) զեմստվայի ընտրութիւններին մասնակցելու համար պահանջվում է ամենափոքր ցենզ, գ) ցենզ ունեցող կանայք անձամբ մասնակցում են ընտրութիւններին։

— Վրաց ազգագրական ընկերութեան մէջ այս օրերս մեծ հետաքրքրութեամբ լսվեց պատմաբան Մ. Գ. Ջանաշվիլու զեկուցումը այն ձեռագրի մասին, որ նա գտել է վրաց էկզարխութեան եկեղեցական թանգարանում, ուր նա վարում է կառավարչի պաշտօն։ Հեռագիրը իր մէջ պարունակում է նշանաւոր Զարզմի վանքի հիմնադիր Սերապիօն Կվիպրիանիձէի կենսագրութիւնը։ Սերապիօնը, ինչպէս յայտնի եղաւ զեկուցումից, ուսել է Շիօ-Մղիմի աշակերտ Միքէլի Կլորջէտի վանքում, այն Շիօ-Մղիմի, որ Գօրու գաւառի Ջէգվի գիւղի մօտ հիմնեց Շիօ-Մղվիմի վանքը, որը ներկայումս էլ յայտնի է իր գեղեցիկ շինութիւններով, որ կառուցել է հանգուցեալ ժողովրդական Ալէքսանդր եպիսկոպոսը։ Սերապիօնի կեանքը, ինչպէս եզրակացրեց Ջանաշվիլին, նոր լոյս է սփռում Վրաստանի և նրա եկեղեցու անցեալի վրա։

— Հալաբարում Շամքօրեան փողոցում մի նկուղի մէջ մեռնում է վայր ընկնելուց տասն տարեկան Միսակ Առաքելեանը, որի քոյրը ճաշում է ընկ. ճաշարանում։ Մայրը արտասուքով դիմում է Բարեգ. Ընկ. վարչութեանը, խնդրելով տալ գումար որդուն թաղելու համար։ Վարչութեան անդամները մի բառ միայն անգիր արած—«փող չը կայ»—մերժում են։ Խեղճ կինը ճարը կտրած կրկին դիմեց «Մշակի» խմբագրատուն և, արտասուելով, գլուխը կոծելով, արդարութիւն էր խնդրում, ասելով որ դիակը ահա երրորդ օրն է՝ մնում է տանը։ Այն ժամանակ խմբագրութիւնս խորհուրդ տուեց դժբաղդ կնոջը մի անգամ ևս դիմել ընկերութեան գրասենեակին, յայտնելով որ եղել է խմբագրատանը։ Կինը դիմեց, և, երևակայեցէք, ընթերցող, խորհուրդը բարեհաճել է տալ ոչ աւել ոչ պակաս՝ մարմինը թաղելու համար՝ 3 ր.։ Յետոյ էլ գանգատվում են, թէ Թիֆլիսի 100 հազարից աւելի հայութիւնը տուել է ընդամենը 180 անդամ, այն էլ զոռով...։

— Մեզ խնդրում են տպել հետևեալը. «Յուլիսի սկիզբներում լրագիրների յայտարարութիւններից յայտնի էր, որ Վերայի ս. Խաչ եկեղեցում լինելու էր ընդհանուր ծխական ժողով՝ քննելու տասն կէտից բաղկացած կարևոր հարցեր, որոնց մէջ տեղ էր բռնում և Վերայի հայոց գերեզմանատան հոգաբարձութեան 14 տարվայ գործունէութեան և հաշիւների քննութիւնը։ Ժողովը կայացաւ յուլիսի 26-ին, և ընտրվեց մի հաշուեքննիչ մարմին քննելու թէ գերեզմանատան և թէ եկեղեցու հաշիւները։ Սակայն մինչև այժմ այդ մարմինը հաստատված չէ։ Մի ուրիշ կողմից էլ՝ գերեզմանատան հետ կապ ունեցող մի քանի ականաւոր անձինք, որոնք թէև ծխականներ չեն Վերայի ս. Խաչ եկեղեցուն, բողոքում են, թէ ինչու գերեզմանատան հաշիւները քննելու կամ որևէ կարգադրութիւն անելու մէջ չը պիտի մասնակցեն այն ամենքը, որոնք որևէ շահով կապված են գերեզմանատան հետ, և, ինչպէս հաստատ աղբիւրներից տեղեկացանք, մօտիկ օրերումս դիմելու են առաջնորդին թոյլտուութիւն ստանալու մի նոր ժողովի, ուր կարող լինեն նաև մասնակցել վերոյիշեալ մարդով»։

— Կիրակի, հոկտ. 11-ին, Վանքի մայր եկեղեցում պատարագից յետոյ տեղի ունեցաւ հոգեհանգիստ հանգուցեալ տիկին Դացաւ-բրիա Մանթաշեանի յիշատակին։ Ահագին բազմութիւն Թիֆլիսի հայ, վրացի, ռուս հասարակութիւնից՝ եկել էր պատուելու հանգուցեալի յիշատակը։ Ներկայ եղողները իրանց ցաւակցութիւնը յայտնեցին հոգեհանգստից յետոյ հանգուցեալի զաւակներին։

— Թիֆլիսի նահանգապետը թոյլատրել է ռուս հայրենասէրների ընկերութեանը՝ մեծ հանդէսով դիմաւորել Գահաժառանգ Ալէքսէյ Նիկօլայեվիչի պատկերին, որ ընկերութիւնը պարգև է ստացել Կայսրուհի Թագուհի Ալէքսանդրա Ֆեօդորօվնայից։

— Իշխանութիւնը թոյլ է տուել վրաց ազնուականութեան միջոցներով պրօգիմնազիա բանալ Թելաւում։

— 1883 թւին հրատարակված՝ պօստային 3 կօպէկանոց նամակադրոշմի փոխարէն գործադրութեան է հանվում նոյն արժողութեան նոր տեսակի նամակադրոշմ. հին տեսակինը կընդունվի մինչև 1910 թ. յունվարի 1-ը։

— Գալիք տարվայ ամառը Պետերբուրգում տեղի ունենալիք արհեստաւորաց դպրոցների աշակերտների ձեռքի աշխատանքի ցուցահանդէսին մասնակցելու է նաև Թիֆլիսի արհեստաւորաց դպրոցը։ Նոյն տեսակ ցուցահանդէս նախագծվում է հաստատել նաև Թիֆլիսում, երբ Պետերբուրգինը կը փակվի։

— Թիֆլիսի նահանգի ժողովրդական դպրոցների վերատեսուչը հաստատել է դպրոցական մանաժողովի ծրագիրը քաղաքային տարրական դպրոցների տեղական բաժանմունքների քառամեայ դասընթացքի համար, վերաբերեալ կրօնի դասաւանդմանը. այդ առարկայի դասերի թիւը 10-ից կըրճատված է 8-ի։

— Մեզ խնդրում են տպել հետևեալը. «Կիրակի, ամսիս 11-ին, երեկ. ժամը 8-ին, Գ. Լևոնեանի գեղարուեստական կուրսերի 3-ամեայ տարեդարձի առիթով տեղի ունեցաւ կուրսերի դահլիճում մասնաւոր գրականական երեկոյթ. ընդհանրապէս երեկոյթն անցաւ աշող և ուրախ։ Հանդիսականները մեծ բաւականութեամբ հեռացան կուրսերից»։

— Նոր-Նախիջեւանից ստացանք հետևեալ հեռագիրը ամսիս 11-ին. «Նոր-Նախիջևանի նախկին քաղաքագլուխ Մինաս Բալաբանեանը, որի եռանդին է պարտ քաղաքը իր նախաձեռնելի բարեզարդութիւնը, նորից ընտրվեց քաղաքագլուխ։ Ալպաժեանն»։

— Գուդաուտից հեռագրում են մեզ հետևեալը. «Կովկասեան ծովափի Գուդաուտանը հոկտեմբերի 11-ին տօնում է խառն կլիմայական գիմնազիայի բացումը»։

ԼՈՒՐԵՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻՑ

Ինչպէս յայտնի է, օսմ. մինիստրների խորհուրդը որոշել է, որ այսուհետև պատրիարքարանները միմիայն կրօնական ու կղերական գործերի խառնվեն, իսկ քաղ. խնդիրների համար չը դիմեն կառավարութեանը։ Այս իմաստով պատասխանվել է ինչպէս յունաց, նոյնպէս և հայոց պատրիարքին։ Դուրեան պատրիարքի հրաժարականի պատճառով առաջացած մի կարգ խնդիրներ մանրամասնօրէն ուսումնասիրելու համար կազմվել է մինիստրական մի մասնախումբ, որի կազմի մէջ է մտել և առևտրի ու հասարակական աշխատանքների նոր մինիստր Պետ. Հալաճեան։ Այդ մասնախումբը պիտի քննէ հին հրովարտակները, որոնցով որոշվում են հայ պատրիարքների իրաւասութեան սահմանները։

Միւս կողմից ցոյց է տրվում, սակայն, որ սուլթան Մէհէմմէդ Ֆաթիհի կողմից առհասարակ պատրիարքներին տրված և ապա յաջորդ սուլթաններից վերահաստատված հրովարտակները ոչ միայն կրօնական արտօնութիւններ, այլ և մի տեսակ աշխարհական իրաւասութիւն էլ են տալիս պատրիարքներին՝ 1) հեշտացնելու համար կառավարութեան գործը, 2) ապահովեցնելու համար քրիստոնեայ հպատակներին, որպէսզի չը գաղթեն երկրից, և 3) մի տեսակ հաւասարակշռութիւն պահպանելու համար ազգերի մէջ, որովհետև Թիւրքիայի կառավարութիւնը անցել էր ոչ միայն օսմ. փադիշահի, այլ և մարգարէի փոխանորդի ձեռքը։

Օսմ. կառավարութեան՝ պատրիարքների իրաւասութեանց հանդէպ բռնած այս բացասական ընթացքը քննադատված էր Պարիզի «Temps» լրագրի էջերում՝ սրա Կ. Պօլսի թղթակցի կողմից։ Ի պատասխան այդ քննադատութեան՝ երիտ.-թիւրքերի Կ. Պօլսի օրգան «Թանին» թերթը, ի միջի այլոց, գրում է հետևեալը. «Մեթէ արաբները, ալբանացիները, քիւրդերը և երկրի ազգաբնակութեան այլ կարևոր տարրերը ունեն պատրիարքարան։ Հայոց պատրիարքարանն իսկ յունաց պատրիարքարանի չափ լայն առանձնաշնորհումներ չէ վայելում։ Այդ առանձնաշնորհումներն արդեօք հակառակ չեն հաւասարութեան սկզբունքին։ Պատրիարքները միմիայն հոգևոր պետ կարող են լինել։ Ի՞նչ է նշանակում նրանց՝ աշխարհական ու քաղաքական գործերի միջամտելը։ Ո՞ւր տեսնված է այսպիսի բան։ Երբ պատրիարքները կրօնի շրջանակից դուրս գալով աշխարհական խնդիրների միջամտեն, այդ դէպքում նրանք ոչ այլ ինչ արած կը լինեն, եթէ ոչ՝ կառավարական պաշտօն կատարած։ Բայց իւրաքանչիւր երկրի մէջ միայն մի կառավարութիւն պիտի գոյութիւն ունենայ։ Ուստի պատրիարքարանների այս միջամտութեանը բնաւ չենք կարող հանդուրժել։ Շէյխ-իւլ-իսլամն այդպիսի միջամտութիւններ չէ արել բնաւ և չէ էլ անում։ Քրիստոնեաներն անցեալում սուլտանների նման ճորտեր են եղել, հէնց այդ պատճառով էլ մասնաւոր առանձնաշնորհումների կարիք է զգացվել։ Բայց այժմ, քանի որ, շնորհիւ սահմանադրութեան, իրաւունքների հաւասարութիւն են վայելում, այլևս հին հրովարտակներն իրանց ույժը չեն կարող պահպանել։ Թէ սահմանադրութեան բարիքները վայելել և թէ, միևնոյն ժամանակ, հին հրովարտակներից օգտվել՝ նշանակում է երկրում բնակող ուրիշ տարրերից աւելի իրաւունք պահանջել»։

Կ. Պօլսի հայ թերթերը մատնանշում են այն հանգամանքը, որ շատ ցաւալի է, որ Գաբ. Նորատունկեան մինիստրական պաշտօնի մէջ չէ ներկայումս, որովհետև նա միայն, իբրև ձեռնհաս անձնաւորութիւն, որ տարիների ընթացքում ուսումնասիրել է սուլթանական հրովարտակներով քրիստոնեաներին և մասնաւորապէս հայերին տրված արտօնութիւնները, կարող էր հեղինակաւոր ու անաչառ դեր կատարել այս խնդրում։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

— Պետերբուրգի, Մօսկվայի և Օդեսայի կողմից պատգամաւորներ ընտրելուց յետոյ Պետական Դումայի կազմը հասաւ իր բնական և համարեա լիակատար կօմպլէկտին։ Պետական Դումայի կազմի մէջ ներկայումս կան, չը հաշուելով հէնց նոր իր լիազօրութիւններից հրաժարված Վօլօխինին, 439 պատգամաւոր, այսինքն լիակատար կազմին պակասում է ընդամենը երեք պատգամաւոր։ Պատգամաւորների մի այդպիսի մեծ թիւ, ինչպէս այժմս է, համարեա երբեք չէ եղել։ Դեռ մինչև Դումայի աշխատանքների սկիզբը Դումայի մի քանի անդամներ մեռան և Դուման ստիպված եղաւ գումարվել ոչ լիակատար կազմով։ Երկու տարվայ ընթացքում, որ անցաւ Դումայի համար հիմնական ընտրութիւններից յետոյ, մեռան 15 պատգամաւորներ, հրաժարվեցին պատգամաւորական լիազօրութիւններից 10 հոգի, անկանոն են համարված մէկի ընտրութիւնները, և հեռացված են Դումայից երկու հոգի։ Այդպիսով երրորդ Դումայի ամբողջ գոյութեան ընթացքում նրա կազմից դուրս են եկել 28 պատգամաւոր, որոնց փոխարէն ընտրված են 25 հոգի։

— Ռուս ժողովրդի դաշնակցութեան գլխաւոր խորհուրդը շարունակում է զեկուցումներ ուղարկել ոստիկանութեան դեպարտամենտը «Ժողովրդի միջի» եղած տրամադրութեան և «պատրաստվող յուզման բռնկման մասին ստորին խաւերում»։ Անցեալ սեպտեմբեր ամսվայ զեկուցումների մէջ գլխաւոր խորհուրդը ընդգծում է, որ Կուրսկի, Սարատովի, Պօլտավայի, Չէրնիգովի, Օրլովի և Տամբովի նահանգների գիւղացիների տրամադրութիւնը հողի պատճառով բարձրացած է։ Գիւղացիները կրկին երազում են հողի մասին։ Այն հարցին, թէ արդեօք չէ՞ նկատվում ձախակողմեան կուսակցութիւնների ներկայացուցիչների ագիտացիա, խորհուրդը պատասխանում է, որ կադէտները, սօցիալ-դեմօկրատները և բունդիստները չեն դադարում տարածելու գիւղական ազգաբնակութեան շրջանում պրօկլամացիաներ, սակայն գիւղացիները այլ ևս չեն հաւատում նրանց։ Ոչ մի հնար չը կար բռնելու պրօկլամացիաներ տարածող ագիտատորներին։ Նրանց մեծամասնութիւնը պետական ծառայութեան մէջ գտնվող անձինք են։ Այն հարցին, թէ ո՞րքան մեծ է ագիտատորների թիւը և արդեօք միջոցնե՞ր են ձեռք առնված հեռացնելու նրանց գիւղերից, խորհուրդը պատասխանում է. «Առ այժմ յայտնի չէ». բայց ռուս ժողովրդի դաշնակցութիւնը ոչ հեռու ապագայում կը ներկայացնէ ագիտատորների ցուցակը։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Թիֆլիսի Մարիամեան-Յովնանեան օրիորդաց դպրոցի տեղեկագիրը 1906 թ. հոկտ. 1-ից մինչև 1908 թ. սեպտ. 1-ը։

Շատ ուրախալի է, որ վերջին տարիները մեր դպրոցների և այլ կուլտուրական հաստատութիւնների վարիչ մարմինները լոյս են ընծայում տպագրված մանրամասն տեղեկագրեր իրանց գործունէութեան մասին ի գիտութիւն հասարակութեան։ Այդ տեսակ տեղեկագիր հրատարակել է նաև Թիֆլիսի Մարիամեան-Յովնանեան օրիորդաց դպրոցի հոգաբարձութիւնը մօտաւորապէս իր երկամեայ գործունէութեան մասին՝ 1906 թ. հոկտ. 1-ից մինչև 1908 թ. սեպտ. 1-ը։

Վերոյիշեալ տեղեկագրի առաջին մասը պարունակում է իր մէջ երկամեայ դպրոցական մանրամասն հաշիւը և 1908/9 տարվայ նախահաշիւը։ Ինչպէս յայտնի է, Թիֆլիսի Մարիամեան-Յովնանեան օրիորդաց դպրոցը միակն է մեր դպրոցներից, որ ապահովված է միանգամայն և սեփական շէնքով և դրամական մշտական հասոյթներով։ Դպրոցի գլխաւոր դրամական աղբիւրն է յայտնի Յովնանեան կոչվող 400,000 (ըստ տեղեկագրի) արժեցող քարվանսարայի կրպակներից ստացվող եկամուտները, որ կազմում է տարեկան 20,000-ից աւել մի խոշոր գումար։ Դպրոցի անշարժ կալուածները գնահատված են 455,000 ր., իսկ շարժական գոյքից միմիայն 4% պետական ընտա դպրոցն ունի 90,000 ր., իսկ պահեստի տրված գումարով՝ 25,000 ր.։ Դպրոցի տարեկան ծախքը անցնում է 30,000 րուբլուց։ Շատ պարզ է, ինչպէս և շեշտում է հոգաբարձութիւնը, որ եթէ ամեն մի հասարակական հաստատութեան մէջ գոյութիւն ունեն վերստուգիչ մարմիններ, այդ տեսակ խոշոր հասարակական հիմնարկութիւնը, ինչպիսին է Յովնանեան դպրոցը, առաւել ևս պէտք է ունենայ վերստուգող մարմին, որի ընտրութեան պարտքը դրվում է ապագայ պատուիրակային ժողովի վրա։

Հաշիւները տրված և կազմված են բաւականին մանրամասնօրէն հաշուապահական սիստեմով։ Հաշիւների մէջ մեր թռուցիկ դիտումի ժամանակ աչքի ընկաւ, որ 15-րդ էջի վրա երկու գումարների,—14,466 ր. 96 կ. և 499 ր. 98 կ.—ընդհանուր գումարը փոխանցումի մէջ ցոյց է տրված՝ 15,066 ր. 84 կ., այսինքն 99 ր. 90 կ. աւել։

Տեղեկագրի երկրորդ մասը պարունակում է իր մէջ դպրոցի ուսումնական մասի գործունէութեան նկարագիրը։ Հոգաբարձութիւնը վճռել է դարձնել Մարիամեան-Յովնանեան միջնակարգ օրիորդաց դպրոց և այդ պատճառով տարէ-ցտարի աստիճանաբար բանում է բարձր դասարանները, իսկ նախապատրաստականները փակում, նիւթական և այլ հանգամանքներ ի նկատի առնելով։ Այս տարի բացվելու է 7-րդ դասարանը։ Այսպիսով Մարիամեան-Յովնանեան դպրոցը հանդիսանում է իբրև օրիորդաց հայկական անդրանիկ միջնակարգ դպրոց։

Աւանդելի առարկաների ցուցակից մենք իմանում ենք, որ կրօնը դասաւանդվում է մինչև 4-րդ դասարանը (!?), իսկ 4-րդ և 5-րդ դաս. շաբաթական մի դասով անցնում են եկեղեցական պատմութիւն... և վերջապէս 6-րդ դաս. անցնում են շաբաթական մի դասով կրօնների պատմութիւնը (!?) (курсъ исторіи религій)...

Ֆրանսերէնը աւանդվում է շաբաթական երեքական դասով IV դասարանից։ Ինչու համար։ Եթէ այդ լեզուն պէտք է աւանդել, նպատակայարմար է, որ աւելի շուտ սկսվի դրա ուսուցումը, մինչև իսկ առաջին դասարանից։ Ինչու պէտք է երգի և եւրոպական ձայնագրութեան դասաւանդութիւնը վերջանայ մանաւանդ օրիորդաց դպրոցում IV դաս.։ Մի՞թէ IV-ից բարձր դասարաններում անցնելու կարիք չը կայ եւրոպական ձայնագրութիւնը։ Ուսուցչական խմբի ցուցակի «կրթական ցենզ» բաժինը այնպէս է կազմված, որ թողնում է ռէկլամային տպաւորութիւն կամ թէ՝ կարծէք, հասարակութեան աչքին թող փչելու համար է գրված։ Ուսուցիչների «կրթական ցենզը» յայտնելիս, պէտք է որոշակի ասել՝ աւարտած է արդեօք միջնակարգ դպրոց, համալսարան, բարձրագոյն կուրսեր և այլն. կարևոր է այս դէպքում յիշատակել նաև մասնագիտութիւնը։ Թէ չէ, ի՞նչ նշանակութիւն ունեն և ինչու համար է պէտք ասել. «Ներս. դպրանոց և գերմ. համալսարան, Թիֆլիսի գիմնազ. և Ժընեվի համալսարան, Մօսկվայի համալսարան և գերմ. համալս., Գէորգ. ճեմարան և Պետ. համ. ազատ (!?!) ունկնդիր, Գ. ճեմար. VI դասարան, Ներսիսեան դպ., Ժընեվի և Լօզանի համալսարան, Խարկօվի համալսարան, Գէորգ. ճեմ. VI դաս. և Ենայի համալսարան» և այլն և այլն...։ Ուսուցչական խմբի և առարկաների բաշխման ցուցակից ընթերցողի համար միանգամայն անյայտ է մնում թէ ով ինչ բանի մասնագէտ է, իսկ աւանդելի առարկաներն էլ բաշխված են այսպէս. «Գէորգ ճեմ. VI դաս. և Ենայի համալսարան—բնագիտութեան, Խարկօվի համալսարան—հ. լեզու և հ. պատմ., Գայիանեան երկ. դպ. և VI դ. Зав. св. Нины ռ. լեզու և նկարչութիւն, Ժընեվի օր. գիմնազիան—ֆրանսերէն» և այլն։ Անհրաժեշտ էր ուսուցչական խմբի մասին տախտակը այնպէս կազմել, որ դրանից ընթերցողին յայտնի լինի, թէ աւանդելի առարկաները գտնվում են մասնագէտ ձեռնհաս անձանց ձեռքը, և ոչ թէ համալսարանների անուններով շլացնէին... Իսկ ընդհանրապէս տեղեկագրի ուսումնական մասը կազմված է այնպէս, ինչպէս չինօվնիկ-բիւրօկրատներն են իրանց գրութիւնները (отношеніе) կազմում. ընդհանուր տպաւորութիւնը այս է,

все обстоить благополучно»... [illegible]

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

[illegible]

մար» պիէսը: Աչքի էր ընկնում Ամօ-Խաչրադեան (Կոստանտին Բրանկոմիր). Նա չը խաղաց իր նախկին խաղերի նման, որովհետև իր շուրջը ունէր անհամապատասխան և թոյլ անսամբլ: Լաւ էին դերասանուհիներ Նինուէլ (Բագիլեդ) և Մանուչարեան-Խարազեան (Միլեցա): Բաբայեանի (Ստեփան եպիսկոպոս) ձևերը աջող էին, բայց պարոնը գլացել էր դերը սովորելու: Հայկազեան (Միքայէլ Բրանկոմիր) չափազանց յուզվում և կորցնում էր իրան: Մնացած դերակատարները ընդհանրապէս թոյլ էին:

Թատրոնը կիսով չափ դատարկ էր: Լուրջ կարգապահութիւն էր տիրում թէ խաղի և թէ խաղամիջոցների ժամանակ: Գ. Բ.

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐ. ՀԵՌ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

10 նոյեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Օրվայ ընթացքում խոլերայով հիւանդացան 17, մեռան 9 հոգի:

Ֆինանսների մինիստրը թոյլատրեց Ներքին շուկան արտահանել մի միլիոն պուդ շաքար անձեռնմխելի և մի միլիոն պուդ էլ ազատ պահեստներից:

Կայսրին հաճելի եղաւ Կայսրուհի Ալեքսանդրա Ֆէօդորովնայի նշանակել Ղրիմի հեծեալ գնդի շէֆ. գնդին հրամայված է այսուհետև անուանվել Կայսրուհի Ալեքսանդրա Ֆէօդորովնայի հեծեալ գունդ:

ՏԱՇԿԵՆՏ: Բացվեց գիւղատնտեսների համագումարը:

ԵԿԱՏԵՐԻՆՕԴԱՐ: Արմաւիրից Մայկոպ գնալու ժամանակ պօստային գնացքի մէջ երևան հանեցին 17,943 րուբլու կորուստ:

ՆԻԺՆԻ-ՆՕՎԳՕՐՕԴ: Գաւառում 11 զինվածներ կողոպտել են հողատէր Պետրովից 3000 րուբլի. հրացանաձգութեան ժամանակ Պետրովը վիրաւորվել է:

ՎԻԵՆՆԱ: Բէլգիօն կայսրի, կայսերական գերդաստանի անդամների և հարիւրհազարաւոր ամբոխի ներկայութեամբ աջողութեամբ թռիչք կատարեց և արժանացաւ ցնծագին օվացիաների:

ԲԱԳՈՒ: Ռօթ Օբէզհաուզի բնակարանում ոստիկանութիւնը գտաւ երեք պատրոյգեայ ռումբեր, որոնցից երկուսը դատարկ էին: Յանցաւորը կալանաւորված է:

ԻՐԿՈՒՏՍԿ: Պետական գանձատան հաշւով բացվեց ուսուցչական ինստիտուտ:

ԼՈՆԴՈՆ: Համայնքների պալատի ժողովին պետական գանձատան կանցլէր Ջօրջը ներկայացրեց հարկերի վճարումների նախահաշիւը: Մի կողմից սպասվում է եկամուտների յաւելում 1,850,000 ֆունտով, միւս կողմից՝ 210,000-ով պակասորդ: Այդպիսով սպասվում է դեֆիցիտ 250,000:

11 նոյեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Օրվայ ընթացքում հիւանդացան խոլերայով 14, մեռան 3 հոգի:

ԵԿԱՏԵՐԻՆՕՍԼԱՒ: Դիէվկա կայարանի մօտ գնացքի մէջ կողոպտել են դրամատարին, յափշտակելով 10,000 րուբլի:

ԽԱՐԲԻՆ: Եկաւ ֆինանսների մինիստրը:

ՏՕԿԻՕ: Տեղիս քաղաքական շրջաններում այն կարծիքն է յայտնվում, որ, չը նայած իշխան Իտօյի ոչ-պաշտօնական այցելութեանը Խարբին, առաջին պետական մարդու հանդիպումը ֆինանսների մինիստրի հետ անկասկած ազդեցութիւն կանէ Ռուսաստանի և Եապօնիայի բարեկամական յարաբերութիւնների ամրապնդմանը:

ՐԻԳԱ: Եկաւ ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստրը:

ՍՕՖԻԱ: Ֆինանսների մինիստր Սալաբաշեվը վերադարձաւ արտասահմանեան ճանապարհորդութիւնից: Նրան աջողվել է «Կրէտի-Մօբիլի-Ֆրանսէի» հետ որոշել փոխառութեան պայմանները: Փոխառութիւնը $4^1/_2$%-ային է, 100 միլիօն ֆրանկ նօմինալ գումարի: Փոխառութիւնը առանց յատուկ երաշխաւորութեան է:

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ՑԱՅՏՆՈՒՄ Է

—

Թիֆլիս, «Հովիւ» թերթին և Ս. Երզընկեանցին.—Կատաղած, որ մենք տեղ չը տուինք ձեր նամակին, դուք փողոցային վայրենի ու լկտի լեզուով հայհոյում էք մեզ: Ուրիշ բան սպասել չէր կարելի մի անձից, որ խաբելով իր ուսանող ընկերներին դրժում է իր խոստումը և վարկաբեկում ուսանողական պատիւը: Խնդիրը շատ պարզ է. դուք 85 ֆրանկի գրքեր էք վերցրել Ժընևի մի գրավաճառից և ձեր ընկերին երաշխաւոր տուել, խոստանալով նրան ուղարկել դրամը Թիֆլիսից անմիջապէս: Ամբողջ 4 տարի խեղճ ուսանողի աղերսները, նամակները՝ ուղղված ձեզ և ձեր հօրը՝ տէր-Եղիսիկին՝ մնացել են անպատասխան. խեղճ ուսանողից դատարանով պահանջել են և ստացել: Այժմ, փոխանակ ամաչելու, փոխանակ գոնէ այժմ վճարելու ձեր պարտքը, դուք իբրև արդարացում առաջ էք բերում ծիծաղելի հանգամանքներ, թէ ձեզ երաշխաւոր եղած ուսանողը փուչ տղայ է, թէ ձեր հայրը ձեռնարկել է մի կարևոր հրատարակութեան (իմա «Հովիւ» կղերական թերթի), ուստի և անկարող էր ձեզ փող տալ և այլն: Եւ երբ մենք այսպիսի հերքումն չենք տպում, դուք հայհոյում էք մեզ: Աւելի լաւ չէ՞ր լինի՝ փոխանակ հայհոյելու՝ նէնց այդ հերքումը տպել տալիք ձեր հօր թերթում, և այն ժամանակ «հասարակութիւնը կիմանար ճըշմարտութիւնը»:

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Տ Ո Ւ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
Հիմնված 1880 թ.
(Կուկիա, Վօրօնցովի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից

Ա Ռ Ա Ւ Օ Տ Ե Ր Ը՝

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.:
Կ. Մ. ՉԻԿՕՎԱՆԻ—$9^1/_2$—11 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային:
Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.:
Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.:
Մ. Գ. ԱԻԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու. վեներակ., վիրաբուժութեան և միզասեռ. հ,
Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.:
Ն. Վ. ԱԼԲՐԵԽՏ—$1^1/_2$ ժ. ներքին և երեխայոց հ.:
Օ. Վ. ԳԵՅԵՎՍԿԱՅԱ-ԷՆԳԵԼ—12—1 ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.:
Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—$1^1/_2$ ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.:
Ց. Մ. ԿԷՕՆՃԵԱՆ—ատամնաբոյժ—$8^1/_2$—$11^1/_2$ ժ., պլոմբներ և արհեստական ատամներ:

Ե Ր Ե Կ Ո Ն Ե Ր Ը՝

Օ. Վ. ԳԵՅԵՎՍԿԱՅԱ-ԷՆԳԵԼ—6—$6^1/_2$ ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.:
Ի. Ֆ. ՄԱՐՑԻՇԵՎՍԿԻ—6—7 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.:
Վճարը 50 կ.: Չքաւորները ձրի: Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին:
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ
Տ. ԳԷՈՐԳԲԷԳԵԱՆ
Աչքի հիւանդութիւններ
Ընդունելութիւնը ամեն օր
Առաւօտեան ժամը 10—1
Երեկոյեան ժամը 5—7
Վելիամինօվսկայա փող № 8
(օ. մ.) 783. 100—33

Բ Ժ Ի Շ Կ
Խ. Բ. ՄԵԼԻՔ-ԷՅՆԱԹԵԱՆ
Մասնագէտ սիֆիլիս, վեներական, միզասեռական և կաշուի հիւանդութիւնների: Հիւանդների ընդունելութիւնը՝ առաւօտ. ժամը 9-ից մինչև 10-ը, երեկոյեան ժամը 5-ից մինչև 7-ը:
Կւէնիեվսկայա փ., № 6, «Վէտցէլ» հիւրանոցի մօտ: (ե. հ. շ.) 955. 100—11

Բ Ժ Ի Շ Կ
Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ
Սիֆիլիս, միզասեռական, վեներական և կաշուի հիւանդութիւններ:
Ընդունելութիւնը
ամեն օր (առաւօտեան ժ. $12^1/_2$—2.
(երեկոյեան ժ. 5—7.
Կիրակի օրերը միայն առ. ժ. 9—11.
Հասցէն՝ Սօլօլակ, Բէհբութեան փ., № 33.
(ա. օ.) 1044. 100—8

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ
Գ. Ա. ՀԱԽՎԵՐԴԵԱՆ
Մասնագէտ միզասեռական, սիֆիլիս և վեներական հիւանդութիւնների:
Ընդունում է հիւանդներին՝
Առաւ. ժամը 12—1-ը, երեկ. ժամը 6—8-ը:
Կիրակի օրերը՝ միայն ժամը 12—1-ը:
Կուկիա, Սեմեօնօվսկայա փ. № 16.
(ե. ու. կ.) 984. 100—9

Բ Ժ Շ Կ Ա Պ Ե Տ
Գ. ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ
Փոխադրվել է նոր բնակարան՝ Գօլօվինսկի պրօսպէկտ, տ. Դօբրժանսկու, № 18.
Ներքին եւ երեխայոց հիւանդութիւններ:
Ընդունելութիւնը ամեն օր (առ. 10—12 ժ.
(երեկ. 6—7 ժ.
(ա. օ.) 1063. 10—4

Մ Ե Դ Ի Ց Ի Ն Ա Յ Ի
ՖԷԼԴՇԷՐ-ՄԱՍՍԱԺԻՍՏ
Յ. Գ. ԵՍԱՅԵԱՆ
Բժիշկների որոշմամբ կատարում է կաշուի տակ սրսկումներ, լուացումներ (спринцов.), վէրքի փաթաթումն, դեղերի քսումն (втиранiе) եւայլն: Էլեկտրականութիւն բէվմատիզմի, սեռական անկարողութեան և թուլութեան դէմ: Մասսաժ էլեկտրական գործիքով և ձեռքով. մասնաւոր և ընդհանուր մասսաժ: Բժշկական մարմնամարզութիւն, ծաղկահատութիւն: տարբերկրեայ հիւանդներին ցոյց է տալիս մասնագէտ հմուտ բժիշկների: Տալիս է այլ և այլ բժշկական-առողջապահական խորհուրդներ: Ընդունելութիւնը 3—4 ժամը: Семеновская ул', № 9, Վօրօնցովի կամուրջին մօտ:
(օ. մ.) 857. 0—17

ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԲՈՒԺԱՐԱՆ

30 ՄԵՏԱՂԱՆ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐՈՎ ԵՒ ՏՆՏՆԴԱՔԵՐԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔՈՎ
Կուկիեվսկայա փող. № 7, [illegible] «Վէտցէլ» հիւրանոցի մօտ
Տելեֆոն № 590
Հիւանդներին ընդունում են հետևեալ մասնագէտ բժիշկները:

[illegible]
կիրակի՝ 11—12 ժ.:
ԿԱՐՇԻՆ Ա. Ա.—կաշուի եւ վեներ., ամեն օր, բացի կիրակի օր., $2^1/_2$—$3^1/_2$ ժ. ցեր.:
ՄԱՂԱԼՕՎ Գ. Գ.—ներքին, երեքշ. և շաբաթ, 10—12 ժ. առ.:
ՄԱՆՍՎԷՏՕՎ. Վ. Մ.—ներքին, երկուշ., հինգշ. և շաբաթ, 1—2 ժ. ցեր.:
ՄԵԼԻՔՕՎ Ն. Մ.—վիրաբուժ. եւ կանանց,
[illegible]
ՌՑԽԻԼԱՁԷ Ն.—ատամի, ամեն օր՝ 9—10 ժ.
ՍՕԲՕԼԵՎՍԿԻՅ Գ. Վ.—վիրաբուժ., ամեն օր՝ 10—11 ժ. առ.:
ՏԻԿԱՆԱՁԷ Ի. Ե.—կանանց եւ մանկաբ., ամեն օր՝ 1—2 ժ. ցեր.:
ՖԷՕԴՕՐՕՎ Ե. Գ.—միկրոսկոպ., քիմիական և բակտէրիոլոգ. վերլուծումներ:
1017. 100—11

ՎՕԿԶԱԼՆԻ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԲՈՒԺԱՐԱՆ

Երթևեկ հիւանդների համար ամեն օր, Վօկզալնայա 8, տ. Էնֆիաճեանցի
Տ է լ է ֆ օ ն 695

Ս. ՎԱՇԱԿՄԱՁԷ ատամնաբոյժ, ամեն օր, 9—10 ժ. առ.:
Ի. Դ. ԳՕՄԱՐԹԷԼԻ ամեն օր, ներքին և երեխաների, 2—3 ժամը:
ԴԻԱՍԱՄԻՁԷ սիֆիլիս, վեներ. եւ կաշուի հիւ. ամեն օր, $11^1/_2$—$12^1/_2$ ժ.
Ն. Մ. ՄԵԼԻՔՕՎ ամեն օր, խիրուրգիական և կանանց հ., 1—2 ժամը:
Բ. Ա. ՊՕՊՕՎԵԱՆ, ամեն օր 12—1 ժ. բացի կիրակի օրերից, կոկորդի քթի և ականջի:
Վ. Ս. ՄՈՒՍԽԷԼՕՎ երեքշաբ., հինգշաբ. և շաբաթ օրերը, 1—$1^1/_2$ ժ., աչքի հիւանդ.:
Ն. Գ. ՖԷՕԴՕՐՕՎ ամեն օր, բացի չորեքշաբթի և կիրակի օրերից, 11—12 ժ., ներքին և երեխայոց հիւանդ.:

Հիւանդանոցում կատարվում են միկրոսկոպիական, բակտէրիոլոգիական և քիմիական հետազօտութիւններ, նոյնպէս ծաղկի պատուաստում և ծծմայրերի քննութիւն: Վճարը խորհրդի համար 50 կոպէկ: 1032. 100—9

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԼՕՌՈՒ վիճակի ԳԵԱՐ-ԳԵԱՐ հայ գիւղի ծխական դպրոցի համար հարկաւոր է
ԹԵՄԱԿԱՆԱՒՈՐ
ՄԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ
Ռոճիկ 350 ր., բնակարան և վառելիք: Դպրոցը բաղկացած է երկսեռ երեխաներից, որոնց թիւը 100—120 է: Դպրոցն ունի և մի օգնական-ուսուցիչ: Ցանկացողները թող շուտով դիմեն հետևեալ հասցէով.
Джалалъ-Оглы. Арм. сел. Гергеры. Попечительству. 1084. 1—1

Հայրենիք մեկնելու պատճառով
ԾԱԽՎՈՒՄ Է
Մանրուքի խանութ
Հասցէն՝ Բէհբութեան փող. № 48.
Հարցնել Աստուածատուր Աբրահամեանին:
(ա. օ.) 1067. 4—3

Լ Ո Յ Ս Տ Ե Ս Ա Ւ
ԷՍՊԷՐԱՆՏՕ
միջազգային լեզուի դասագիրք
Ամեն ոք 10 օրվայ ընթացքում առանց ուսուցչի կարող է իւրացնել էսպէրանտօ լեզուն:
Գինը 25 կոպէկ
Գումարով գնողներին զեղչ:
Պահեստը՝ Թիֆլիս, «Գուտենբերգ» գրախանութում:
(օ. մ.) 1059. 4—4

Նոր Պրէյս-Կուրանտը
ՊՕԴՋԱՄՉԻԻ
ՏՆԿԱՐԱՆՆԵՐԻ
Լոյս է տեսել մամուլի տակից
և ուղարկվում է ցանկացողներին
◆ ՁՐԻ և ՖՐԱՆԿՕ ◆
ՀԱՍՑԷՆ՝ п. Соболевъ, Сѣдлецкой г. Ф. Ф. РОЖИНСКIЙ.

Picea excelsa columnaris. Carr.
(6,9,13) (B. 62496) 1018. 3—3

ՄՍԻ ԿԱՐԿԱՆԴԱԿ ⇄ Փորձված իր սեփ. երեխայի վրա ⇄ ԻՍԿԱԿԱՆ
ԵՒ ՓՈՇԻ **„ՐՕԲՕՐԱՆ"** ՍՆՆԴԱՐԱՐ ՆԻՒԹ
«Րօբօրան» Ա. ԴՄԻՏՐԻԵՎԱՅԻ, թոյլատրված Պետերբ. Բժշկ. Վարչ. № 7252 գրութեամբ:
Անխախ հիւանդութիւնների համար, որոնք առաջացնում են ՆԻՀԱՐՈՒԹԻՒՆ և ՈՅԺԵՐԻ ՍՊԱՌՈՒՄՆ—արեան պակասութեան, ջղերի քայքայման, թարախարնոյթ պրոցէսսի, սակրախտի, աղիքների հիւանդութեան և ՓԼԽԱՒՈՐԱԲԱՐ ԹՈՔԵՐԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ժամանակ: Վաճառվում է յայտնի դեղատներում և դեղավաճառանոց-պահեստներում: Կարկանդակի փաթեթի գինը 75 կ., իսկ փոշունը՝ 1 ր. 50 կ.: Մանրամասն նկարագրութիւնը—հանդերձ բժիշկների և հիւանդների գովասանական վկայութիւններով—ՁՐԻ:
Թիֆլիսի ներկայացուցիչ՝ Ե. ՀԷՔԷՔԵԱՆ. Վելիամինօվսկայա փող., № 4, «Շօկօլադ» կօնդիտերսկում: (կ. ե. հ.) 999. 0—8

ՖԻՆԱՆՍՆԵՐԻ ՄԻՆԻՍՏՐՈՒԹԻՒՆԻՑ ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ
ԵՐԿՈՒ ՍԵՌԻ ԱՆՁԱՆՑ ՀԱՄԱՐ
БАКУ, уголь Красноводск. и Меркурьевск., телеф. № 10—56.
Կուրսերի նպատակն է տալ ունկնդիրներին մասնագիտական և առևտրական կրթութիւն և պատրաստել հմուտ հաշուապահներ: Աւարտողները ստանում են ատեստատներ:
Կուրսերում աւանդվում են՝ 1) Առևտրական թւաբանութիւն և թւաբանութիւն համրիչի վրա. 2) Հաշուապահութիւն արդիւնաբերական, գործարանական, առևտրական և բանկային. 3) Առևտրական թղթակցութիւն. 4) Առևտրական տնտեսագիտութիւն. 5) Առևտրական և մուրհակային օրէնքներ. 6) Գեղագրութիւն և արագագրութիւն (ուղղումն ձեռագրի). 7) Ուսուցումն գրող մեքենայի վրա: Ցանկացողների համար՝ առանձին վճարով լեզուներ և ստենոգրաֆիա:
Ուսումը սկսվելու է սեպտեմբերի 20-ից: Ընդունելութիւնը սեպտեմբերի 1-ից՝ ամենայն օր կուրսերում, առաւօտեան ժամը 9—12-ը և երեկոյեան 4—7-ը:
Կուրսերի կանոնադրութիւնը (уставъ) և մանրամասն ծրագիրը (программа) տըրվում և ուղարկվում են ՁՐԻԱԲԱՐ: Օտարաքաղաքացիները դիմում են՝ Баку, учредителю коммерческихъ курсовъ А. И. Теръ-Каспарову. (ե. շ.) 731. 20—19

Մօդայիկ, գործնական, սիրուն
Ստուգված են միայն պատենտ ունեցող մեր «ԴԷԿԱԴԱՆՍ» ժամացոյցները: Ժամացոյցի կորպուսը ամենատափակն է, մետալից, հին արծաթի նման, զրոշմված զանազան նկարներով (նայիր նկարը). ընթացքը քարերով, լարումը առանց բանալիի 40 ժամը մի անգամ: Երբեք չեն կորցնում իրանց սկզբնական տեսքը: 12 ր. փոխարէն միայն 3 ր. 50 կ., իսկ 2 հատը 6 ր. 50 կոպէկով: Կանանց նոյնպիսի ժամացոյցներ 4 ր. 50 կոպէկով: ՄԵՐ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆ Է.—Բերել տուէք միայն «ԴԷԿԱԴԱՆՍ» ժամացոյցը և դուք միշտ շնորհակալ կը մնաք մեզանից: Ուղարկում եմ մինչև բօլէները ստուգված՝ ժամացոյցները վերադիր վճարով և առանց կանխավճարի, երաշխաւորելով ժամացոյցի ընթացքի ճշգութիւնը 6 տարով, իսկ մետաղի ամրութիւնը 25 տարով: Մինչև 4 հատի առաքումը 40 կ. (Սիբիր 75 կ.): Նոր ոսկէ շղթաներ բրէլօկով՝ 75 կ. և 1 ր. 50 կ. հատը, երկճիւղ շղթան 2 ր. 50 կ. և 3 ր. 50 կ.:
Հասցէն՝ И. ШТРУМФЕЛЬДЪ, Варшава. Св. Креста № 48.
Խնդրում ենք հասցէն կտրել և կպցնել ծրարի երեսին:
(B. 63336) 1022. 10—2